

Friedrich Schiller

MARIE STUARTOVNA

Drama o pěti dějstvích

MARIE STUARTOVNA
Filozofická fakulta
Univerzita Karlova
Katedra slavistiky
100 00 Praha 2

1944

OTAKAR RŮŽIČKA

PRAHA

30d-7792-20
6460870

Provozovací právo zadává
LITERÁRNÍ A DIVADELNÍ JEDNATELSTVÍ ALFA
(majitel Richard Graeven-Chýla)
Praha II., Jindřišská ulice 22. - Telefon číslo 231-12.

O s o b y

- ALŽBĚTA, královna anglická
- MARIE STUARTOVNA, královna skotská, vězněná v Anglii
- ROBERT DUDLEY, hrabě z Leicesteru
- GEORGES TALBOT, hrabě ze Shrewsbury
- WILLIAM CECIL, baron z Burleighu, strážce pokladu
- HRABĚ Z KENTU
- WILLIAM DAVISON, státní sekretář
- AMIAS PAULET, rytíř, strážce Mariin
- MORTIMER, jeho synovec
- HRABĚ AUBESPINE, francouzský vyslanec
- HRABĚ BELLIEVRE, hlava francouzského poselstva
- OKELLY, Mortimerův přítel
- DRUGEON DRURY, druhý Mariin strážce
- MELVIL, její hofmistr
- BURGOYN, její lékař
- HANNA KENNEDYOVÁ, její chůva
- MARKÉTA KURLOVÁ, její komorná
- ŠERIF
- DŮSTOJNÍK tělesné stráže
- Francouzští a angličtí páni. Trabanti. Sluhové královny anglické. Služebnictvo královny skotské.

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Na hradě Fotheringhay

I. výstup

HANNA KENNEDYOVÁ, *chůva královny skotské, v prudkém sporu s PAULETEM, jenž násilím otvírá truhlici, spolu s DRUGEONEM DRURYM.*

PAULET A ještě skvosty! Ještě poklady!
KENNEDYOVÁ Pryč! To jsou jenom tajnosti mé paní!
PAULET Ty právě hledám! (*Vytahuje papíry*)
KENNEDYOVÁ Bezvýznamné věci,
jen pero aby z cviku nevyšlo
a lépe míjel ve vězení čas.
PAULET Kde dlouhá chvíle, číhá zlý duch.
KENNEDYOVÁ Náčrtky k listům pro královnu.
PAULET Vida,
ty odevzdám. — A co se to zde třpytí?
(*Otevřel tajnou přihrádku a vytáhne jakýsi skvost*)
Královská čelenka! A s drahokamy!
(*Podá ji Drurymu, jenž na pokyn odchází*)
KENNEDYOVÁ Jak hanebně se s námi nakládá!
PAULET Dokavad něco vlastní, může škodit,
neb ze všeho je v jejích rukou zbraň.

KENNEDYOVÁ Ach, kdo by poznal v těchto holých zdech,
že přebývá tu královna? Dost na tom,
že všechna moc jí byla odňata!
Nelze jí popřát ani bídné třeťy?

PAULET Za rozmařilý život lze se kát
jen v nedostatku a jen v ponížení.

KENNEDYOVÁ Svůj život srovná ve svém srdci s Bohem!
V Anglii není, kdo by jí směl soudit!

PAULET Souzena budiž, kde se provinila.

KENNEDYOVÁ Na to zde má až příliš těsná pouta.

PAULET A přece mohla z těchto těsných pout
vyprostit paži, vrhnout pochodeň
občanské války v naše království
a na královnu, kterou chraniž Bůh,
poštvtati tlupy zbrojných úkladníků.

Či nepodněcovala z těchto zdí
zloducha Parryho a Babingtona
ku prokletému činu kralovraždy?
Zabránila jí ze železa mříž
obelstít hrdé srdce Norfolkovo?

Prokletý den, kdy naší země břeh
hostinně přijal tuto Helenu!

KENNEDYOVÁ Hostinně přijala ji Anglie?
Tu nešťastnici, která v okamžení,
kdy položila nohu na váš břeh,
hledajíc útočiště v psanectví,
zde proti všemu právu zajata,
v žaláři tráví dny své mladosti —
a nyní jako sprostí zločinci
je hnána před soud, hnusně obviněna
na život, na smrt — tato královna!

PAULET Do země přišla jako vražedkyně,
vyhnána lidem, sesazena s trůnu,

jejž poskvnila těžkým zločinem!
Proč odmítala k edinburské smlouvě
svůj podpis, nevzdala se nároků
na vládu v Anglii a škrtem pera
si neodemkla bránu vězení?
Úkladům věří, čárům spiklenectví
a snuje zkázu, ze žaláře doufá
celý ten ostrov dobyt pro sebe!

KENNEDYOVÁ Posmíváte se, pane? Takhle snít,
ta, která zaživa zde zazděna —

PAULET Na její lstivost každá mříž je tenká.
Což vím, zda tyhle nejsou přefezáný,
zda podlaha tu pode mnou či stěny,
tak pevné zvenčí, uvnitř nejsou duté?
Já strachem budívám se ze spaní,
obcházím v noci jako štvaný duch
a zkouším zámky, věrnost služebnictva,
denně se bávám jitra, zda můj strach
neučinilo strašnou skutečností.

KENNEDYOVÁ Přichází, hleďte.

PAULET V ruce křucifix
a v srdci samou marnivost a pýchu.

2. výstup

MARIE STUARTOVNA *v závoji a s křížem v ruce.* PŘEDEŠLÍ.

KENNEDYOVÁ (*spěchá jí vstříc*)
Královno! Pohled! Nyní nemáš nic,
o všechno královské tě oloupili!

MARIE Ach, upokoj se, Hanno. Pro ty cetky

královna není královnou. Nás mohou jen nízce týrat, ne však ponížít. — Vy, pane, vzal jste násilím, co já vám ze své vůle chtěla odevzdat. V těch papírech, co máte, je též list pro královskou mou sestru Alžbětu. Dejte mi, pane, slovo šlechtice, ten list že odevzdáte přímo jí, ne v nepočetné ruce Burleighovy.

PAULET[†] Sám uvážím, co je mi učinit.

MARIE Řeknu vám obsah. O velikou přízeň tam prosím — o rozmluvu s královnou, kterou jsem dosud nikdy nespátřila. Já pohnána jsem byla před soud mužů, jež neuznávám jako sobě rovné.

PAULET Často jste, paní, svěřovala čest a osud svůj i svého lidu mužům, již vaší úcty byli méně hodni.

MARIE Dál vyprošuji si tam ještě přízeň, již odmítla by pouze nelidskost. Už dlouhý čas tu ve vězení strádám bez svátostí a bez útěchy církve.

PAULET Na vaše přání může místní děkan —

MARIE *(živě ho přeruší)*
Co, děkan! Žádám kněze svojí církve! Též písaře a notáře si přeji, ten dlouhý žalář užívá mi život. Chci sepsat závět o tom, co je mého.

PAULET V tom je vám dána volnost. Královna se vaším statkem nechce obohatit.

MARIE Vzali mi věrné komorné a sluhy. O jejich služby nedbám. Jen chci slyšet, že nestrádají a že netrpí.

PAULET O vaše sloužící je postaráno. *(Chce odejít)*

MARIE Vy odcházíte, pane? Jako vždy?
A nezbavíte sklíčené mé srdce té trýzně úzkosti a nejistot?
Už trapně dlouhý měsíc uplynul, co přepadlo mě v těchto hradních zdech čtyřicet komisařů, narychlo zřídilo soud a s nedůstojným chvatem — nic netušící, bez všech obhájců — mě započalo neslychaně soudit. Přišli a zmizeli jak duchové. Od toho dne jsou všechna ústa němá. Darmo se snažím z vašich zraků číst: Je rozhodnut můj proces, pane?

PAULET Nevím.

MARIE Jsem odsouzena?

PAULET Já nic nevím, lady.

MARIE Zde chodívá se k dílu bez okolků.

Má — jak ti soudci — přepadnout mě vrah?

PAULET Myslete, že je tomu tak, a vrah vás překvapí pak méně nežli soudci.

3. výstup

PŘEDEŠLÍ. *Vejde MORTIMER, Pauletův synovec, a nevěnuje královně pozornosti, obrátí se k Pauletovi*

MORTIMER Jste hledán, strýče.

(Vzdálí se stejně, jak přišel. Královna to postřehne s nevolí a zachytí Pauleta, jenž se chystá odejít)

MARIE Sire, ještě prosbu.
Jestli mně máte vy co říci — od vás
už mnohé snesu, že ctím vaše stáří.
Však zpupnost jinochovu nesnáším,
šetřte mě, prosím, jeho hrubých mravů.
PAULET Čím vám je protivný, tím u mne stoupá.
Arciže není z oněch měkkých bláznů,
falešnou slzou sotva roztaje.
Zná svět, byl v Paříži a v Remeši
a vrátil se mi, v srdci Angličan.
U něho, paní, váš um ztroskotá. (*Odejde*)

4. výstup

MARIE. KENNEDYOVÁ

KENNEDYOVÁ To vám ten hrubec řekne do tváře!
MARIE (*v zamyšlení*)
My za dnů slávy jsme až příliš rády
přávaly sluchu plytkým lichotníkům.
A teď, má milá, teď je spravedlivé
vyslechnout vážné slovo výčitky.

KENNEDYOVÁ Tak zdeptána, tak skleslá?

MARIE Poznávám jej —
krvavý přízrak... krále Darnleye.

KENNEDYOVÁ Och, zažeňte už jednou ten zlý stín!
Svůj čin jste dlouholetou lítostí
a utrpením dávno odpykala.
I církev, jež má právo snímat viny,
i nebe přece už vám odpustily!

MARIE Hřích odpuštěný přesto krvácí
a z mělké hrobky vrací se mi dál.
KENNEDYOVÁ Vy jste ho nezavraždila! To druzí!
MARIE Já věděla. Já ten čin dopustila,
já vlákala ho listivě do léčky.
KENNEDYOVÁ Mládí tu vinu zmírňuje. A vy
jste byla mladá.
MARIE Mladá, a své mládí
tak těžkým hříchem zatížila navždy.
KENNEDYOVÁ Krvavá pohana vás podráždila.
A zpupný skutek právě toho muže,
jenž k vaší lásce, k vaší líbeznosti
i trůn a žezlo dostal nádavkem.
A nehodný, on toho zapomněl!
On vaši křehkou bytost urážel
hrubými mravy, nízkým podezřením!
A toho pěvce, jež jste milovala,
Rizzia — proklál před vašimi zraky!
Krvavý čin jste pouze mstila krví.
MARIE A krvavě zas mně se bude mstít.
KENNEDYOVÁ Pak po tom činu nebyla jste ani
už sama sebou, nepatřila jste si.
Slepý běs lásky vás tak uchvátil,
poddal vás tomu strašlivému svůdci,
přeneblahému Bothwellovi. Ten
vám potom vládl s mužskou zpupností,
ten čáry pekel zatemnil vám ducha
a roznítil —
MARIE Ne, jeho kouzlem byla
jen jeho mužná síla — a má slabost.
KENNEDYOVÁ Ne, ne. On jistě všechny duchy temnot
povolal na pomoc, když jasné smysly
vám obestřel tak pevně — nedala jste

na varování věrné přítelkyně,
na to, co pro vás bylo důstojno!
Odhodila jste závoj tajemství;
a smělá neřest muže zvítězila
nad vaším studem; s čelem zdviženým
svou pohanu jste zjevovala světu.
Meč skotských králů jemu, vrahovi,
za nímž se neslo proklínání lidu,
dala jste nésti celým Edinburghem
v triumfu před sebou; a ve zbrani
jste obklíčila parlament a tam,
v posvátném chrámě spravedlnosti,
jste komedií donutila soudce,
že zprostili jej obvinění z vraždy —
A naposled — ó Bože!

MARIE
KENNEDYOVÁ Dopověz!
Já před oltářem dala mu svou ruku!
Ten skutek zakrýt věčným mlčením!
Je příšerný, je hoden zavržených —
vy nejste taková, vždyt já vás znám,
já, vaše chůva! Vaše srdce znám,
vím, že je měkké, studu přístupné —
jen lehkovážnost byla vaší chybou.
Od toho činu, jenž vás poskvřnil,
nic neřestného dál jste neprovedla.
Vzchopte se, smiřte sama se sebou!
Ať čehokoliv je vám litovat,
v Anglii nejste vinna pranicím!
Ne Alžběta, ne zdejší parlament
si mohou hráti na soudce.

MARIE (*spatří ve dveřích Mortimera*) Kdo to?

5. výstup

PŘEDEŠLÍ MORTIMER *plaše vejde.*

MORTIMER (*chůvě*)
Vy jděte pryč. Chci s královnou být sám,
hlídejte na chodbě.
MARIE (*důstojně*) Ne, Hanno, zůstaň.
MORTIMER Nebojte se mne, paní. Hle, kdo jsem.
(*Podá jí list*)
MARIE (*pohlédne na lístek a zarazí se*)
Och! Co to je?
MORTIMER (*chůvě*) Vy, prosím, odejděte.
A dbejte, ať nás nepřekvapí strýc!
MARIE (*chůvě, jež váhá a hledí tázavě na královnu*)
Jdi! Udělej, co chce!
(*Chůva odejde s výrazem údivu*)

6. výstup

MORTIMER. MARIE.

MARIE
Od mého strýce!
Od lotrinského kardinála! Mně! (*Čte*)
„Sir Mortimer, jenž přinese vám list,
je vaším nejvěrnějším přítelem.“
(*Pohlédne s úžasem na Mortimera*)
Ach, je to pravda? Pravda?
MORTIMER (*vrhne se jí k nohám*) Královno!
Promiňte mi tu odpudivou masku,

dost jsem se pro ni v duchu nabojoval.
A přece děkuju jen jí, že smím
být zde a přinéstí vám záchranu.

MARIE Vstaňte — ach pane, jaké překvapení —
já se tak rychle nedovedu přenést
ze dna své bídy k naději — ach, mluvte —
ať pochopím to štěstí, ať mu věřím —

MORTIMER (*vstane*) Smím začít u sebe?

Jen mluvte, pane!

MARIE
MORTIMER

Bylo mi dvacet, královno. Já rost
jen v povinnostech, v zášti k papežství —
když náhle nepřekonatelná touha
mě vyštvala tam na pevninu, ven.
Já shromaždiště hluchých puritánů,
svou domovinu nechal za zády,
proběhl Francií a s žhavou touhou
tam k velebené Itálii tíhnul.

Moc umění jsem nikdy nepocítil.
Má v zášti církev, jež mě vychovala,
půvaby smyslů, k obrazům je slepá
a uctívá jen slovo bez těla.

Ó, jak mi bylo, když jsem potom vstoupil
do nitra chrámů, v nichž se vznášela
nebeská hudba, postavy a tváře
řinuly v proudech se stropů a stěn!

A když jsem je tak viděl, božské zjevy,
když papeže jsem viděl v nádheře
obřady sloužit, žehnat všemu lidu!
Co je třpyt zlata, záře drahokamů,
jimiž se zdobí světští králové!

Jen on, jen on je božstvím obklopen.
Toť pravá říše, nebe jeho dům,
neb tyto tvary nejsou z toho světa.

MARIE Ó, šetřte mě, ne dále! Ustaňte
rozvíjet svěží čaloun života
přede mnou bídnou — Já jsem v žaláři!

MORTIMER Já, královno, byl také! a můj žalář
se rozskočil, můj duch se cítil volný
a pozdravoval jitro života.
Šlechtici skotští tlačili se ke mně
a čilé hloučky tamních Francouzů.

U nich mne poznal kardinál de Guise,
váš urozený strýc — ó, to je muž!

MARIE Vy uviděl jste jeho drahou tvář,
milovaného, vznešeného muže,
jenž řídil dny mé útlé mladosti!

MORTIMER Ten vzácný duch se snížil k cizinci
a vykládal mi svaté nauky
a pochybnosti mého srdce plašil.
Dík jemu vrátil jsem se v lůno církve,
do jeho rukou odpřisáhl svůj blud.

MARIE Jste tedy jedním z oněch tisíců,
jež uchvátil svou svatou výmluvností
a přivedl je zpátky k věčné spáse!

MORTIMER Když povinnosti pak jej povolaly
zpět do Francie, vzal mě do Remeše,
kde zbožné Tovaryšstvo Ježíšovo
nám Angličanům vychovává kněze.

Tam jsem též poznal mnohé z vašich věrných,
již tráví tam dny svého vyhnanství.

Jednoho dne mi v sídle biskupově
do očí padla podobizna ženy,
jež dojíkala zvláštním půvabem.

Uchvátila mě až do hloubi duše,
i stál jsem, nejsa svého citu pánem.
A tu mi pravil biskup: Věru právem

pozorujete s dojetím ten obraz.

Ta nejkrásnější ze všech žen je též
nejvíce ze všech hodna soustrasti.

Pro naši víru trpí — u vás doma.

MARIE Ó, doposud jsem nepozbyla všeho,
když takové mám v bídě přátele!

MORTIMER Pak s výmluvností, jež mnou otřásla,
jal se mi líčit vaše mučednictví
a krvelačnost vašich nepřátel.

I přesvědčil mě snadno, že jen vám
náleží právem vládnout v Anglii,
ne této lžikrálovně, zplozené

na cizoložném lůžku, již sám otec,
král Jindřich zapudil co bastarda.

Teď vím, že vaše dobré právo na trůn
je vaší jedinou a celou vinou.

MARIE To přeneblahé právo! Jenom ono
je pramenem mých běd a utrpení.

MORTIMER Asi v tu dobu došla ke mně zpráva,
že odvezli vás z hradu Talbotova
a svěřili vás péči mého strýce.

V té okolnosti spatřoval jsem rád
zázračný pokyn, jímž mě samo nebe
chce mítí vaším osvoboditelem.

Plán rychle rozvržen, já nastoupil
zas cestu do vlasti, kam, jak už víte,
jsem dorazil teď před desíti dny. (*Zarazí se*)

Já spatřil vás — ach, vás! Už ne váš obraz!...

Má věru pravdu ta, jež vás tak skrývá!

Vstala by všechna mládež Anglie,
jediný meč by v pochvě nezahálel,

vzpoura by otřásala ostrovem,

kdyby Brit viděl svoji královnu!

MARIE Kdyby jak vy ji viděl každý Brit!

MORTIMER Však hrozivě se blíží rozhodnutí,
děl nesmím váhat — nesmím zatajovat
to strašlivé —

MARIE Můj ortel vyřčen? Rychle,
povězte mi to, dovedu to snést.

MORTIMER Je vyřčen. Ano. Čtyřicet dva soudci
nad vámi pronesli své „vinna jest“.
Sněmovny obě, rada londýnská
spěchají, ať je ortel vykonán —
jen královna se ještě jako zdráhá.

MARIE Troufala by si hlavu královny
potupně vrhnout na popravní špalek?

MORTIMER Ó jistě, o tom nepochybujte.

MARIE A nebojí se pomsty Francie?

MORTIMER S Francií uzavírá věčný mír,
svou ruku dává vévodovi z Anjou.

MARIE Král španělský by netáh do zbraně?

MORTIMER Celého světa nebude se bát,
bude-li v míru se svým národem.

MARIE Takové divadlo chce Britům schystat?

MORTIMER Ta země, paní, častěji viděla
po stupních trůnu kráčet královny
k popravním špalkům. Touto cestou šla
i Alžbětina matka Boleynová.

MARIE (*po chvíli odmlčení*)

Ó, popravíště já se nebojím.

Jsou ještě jiné, tišší prostředky,
jimiž se samozvaná vladařka
navždycky zhostí mého nároku.

Dřív nežli kat — se pro mne najde vrah.

MORTIMER Nestrachujte se! Vše je připraveno.

Na dvanáct urozených jinochů

je v spolku se mnou. A dnes na ranní
jsme přijímali na ten úmysl,
že násilím vás odtud unesem.
Ví o tom spolku hrabě Aubespine,
francouzský vyslanec, a slíbil pomoc.

MARIE Chvěji se, pane — ne však radostí.
Zlé tušení mi srdcem probíhá.
Víte, co chcete? Neodstraší vás
utaté hlavy Babingtona a druhů,
vystavené tam na londýnském mostě?
Neodstraší vás záhuba těch mnohých,
kdo v stejném dobrodružství našli smrt,
a mně jen přitížili okovy?

MORTIMER V tom také našli svoji věčnou slávu,
a štěstím je už jenom zemřít pro vás!

MARIE Mne nezachrání síla ani lest.
Ne pouze Paulet se smečkou svých strážných,
můj žalář hlídá celá Anglie!
Jedině dobrá vůle Alžbětina
jej může otevřít.

MORTIMER V to nedoufejte!

MARIE Pak otevřít je může jeden muž!

MORTIMER Jmenujte mi jej!

MARIE Hrabě Leicester!

MORTIMER (*couvne v úžase*) Leicester!
Váš nepřítel! Alžbětin milec! — Ten —

MARIE — mne zachrání, když záchrana je možná.
Dojděte k němu. Klidně se mu svěřte
a zárukou, že já vás posílám,
dejte mu tento list. Je v něm — můj obraz
(*Podá mu ze zářadří list*)

MORTIMER (*couvne, zdráhá se jej vzít*)
Královno — tato záhada — Smím vědět —

MARIE Sám hrabě Leicester vám ji vysvětlí.
Svěřte se vy, svěří se on — Kdo to?

KENNEDYOVÁ (*chvatně vejde*)
Sir Paulet s jakýms pánem ode dvora.

MORTIMER To je lord Burleigh! Paní, vzmužte se!
A vyslechněte klidně jeho zvěst.
(*Odejde postranními dveřmi, Kennedyová za
ním*)

7. výstup

MARIE. Lord BURLEIGH, strážce pokladu, a rytíř PAULET.

PAULET Chtěla jste, paní, zvědět jistotu.
Přináší vám ji jeho urozenost,
sám mylord Burleigh. Vyslechněte ji.

MARIE S klidem, jenž, doufám, sluší nevině.

BURLEIGH Já přicházím k vám jako posel soudu.

MARIE Lord Burleigh, který soudu půjčil ducha,
i ústa ochotně mu propůjčí.

PAULET Mluvíte, jak byste již ortel znala.

MARIE Ó, znám jej, když jej přináší lord Burleigh.
— Teď k věci, pane.

BURLEIGH Podrobila jste se,
mylady, soudu dvaactyřiceti...
MARIE Nikterak jsem se nepodrobila.
V anglickém zákoně je nařízeno,
že obžalovaný má býti souzen
porotci pouze, kteří jsou mu rovni.
A kdo je z toho sboru roven mně?
Jen králové jsou mými peery, pane.

BURLEIGH Zda uznáte je, paní, nebo ne,
je pouhopouhá prázdná formule,
jež nemůže běh soudu zadržet.

MARIE Já nejsem této říše občankou,
jsem svobodná a cizí královna.

BURLEIGH A myslíte, že jméno královny
vám dává právo, ozbrojené sváry
beztrestně v cizí zemi zasévat?

MARIE Já nezdráhám se nijak skládat účty,
já odmítám jen soudce.

BURLEIGH Soudce, paní?
Nejsou to přední muži této země,
dost svobodní, že mohou říci pravdu,
dost povzneseni nad strach z vladaře
a jakékoliv nízké podplácení?

MARIE Být tito lordi, jak je líčíte!
Já, mylorde, je v dějinách té země
vidím hrát ovšem jinou úlohu.
Vidím tu hrdou šlechtu Anglie
i majestátný senát vaší říše
jak harémové otroky se lísat
kol krále Jindřicha — to byl můj prastrýc —
já vidím slavnou horní sněmovnu
tak jako dolní ve vši prodejnosti
zákony dávat, rušit, manželství
hned rozvazovat, opět svazovat,
jak vladař poroučí, a princezny
dnes vydědit a bastardů jim spílat,
a zítra korunovat na královny.
Vidím ty peery ctihodné, jak hbitě,
kolik je vlád, tolikrát mění víru.

BURLEIGH Zákony naše jsou vám tedy cizí,
v neštěstích našich však se vyznáte!

MARIE Brit vůči Skotu není spravedlivý,
zní staré heslo. Proto odedávna
je pravidlem, že nesmí před soudem
Brit na Skota, Skot proti Britu svědčit.
Nezbytnost dala tento zvláštní zákon.
Příroda vrhla oba národy
na tento vrak o nestejných dvou půlkách
a řekla jim, ať o něj bojují.
A jejich záští pohasne až tenkrát,
až oba spojí jedna sněmovna
a všem tu bude vládnout jedno žezlo.

BURLEIGH A právě Stuartovna měla říši
to štěstí přinést.

MARIE Proč bych zapírala?
Ba, přiznávám se, že jsem doufala
sjednotit oba dobré národy
volně a zdárně v stínu olivy.

BURLEIGH To špatnou cestou kráčela jste k cíli,
chtějíc tu v říši rozlítiti plamen
občanské války a jím stoupat k trůnu.

MARIE Při živém Bohu — to jsem nechtěla!

BURLEIGH Čtyřicet proti dvěma uznalo,
že zrušila jste loňské nařízení
a propadla tak moci zákona.
Loňského roku bylo stanoveno:
„Pozdvihnou-li se zmatky v království
jménem a v prospěch třetí osoby,
jež vznášela by nárok na korunu,
bud zakročeno soudem proti ní
a vinna-li, ať smrti propadne.“

MARIE Můžete, lorde, popřít, že ten zákon
byl smyšlen pouze na mou záhubu?

BURLEIGH Měl postačit jen k vaší výstraze,

léčku jste z něho učinila sama.
 Byla jste smluvena jak s Babingtonem,
 tím velezrádcem, tak i s jeho druhy,
 o všem jste věděla a z vězení
 jste plánovitě vedla spiknutí.

MARIE Kdy jsem tak činila? Ať důkazy
 mně o tom předloží.

BURLEIGH Ty před soudem
 vám nedávno přec byly předloženy.

MARIE Opisy, k tomu cizí rukou psané!
 Dejte mi přinést jasné důkazy,
 že jsem je sama diktovala — tak,
 do slova tak, jak před soudem se čtly.

BURLEIGH Že jsou to tytéž, které obdržel,
 to přiznal před smrtí sám Babington.

MARIE Proč postaven mi nebyl tváří v tvář,
 když ještě žil? Proč se tak spěchalo,
 aby byl rychle sklizen se světa?

BURLEIGH Písaři vaši, oba, Kurl i Nau,
 stvrdili přísahou, že jsou to listy,
 jež psali, jak jste předfíkávala.

MARIE A na základě svědectví svých sluhů
 jsem odsouzena? Tak se věří těm,
 kdo zradili už mě, svou královnu?

BURLEIGH Vždyt Skota Kurla sama nejednou
 jste označila za čestného muže.

MARIE Tak jsem ho znala — jenomže ctnost muže
 vyzkouší pouze chvíle nebezpečí.
 Snad vyděsil se mučení, a tak
 řekl a přiznal, i co nevěděl.

BURLEIGH Svobodnou přísahou to odpřisáh.

MARIE Ne přede mnou! — Což, mylordě? Já vím
 od Talbota, jenž dříve byl mým strážcem,

že vyšel právě za nynější vlády
 výnos, dle něhož má být žalobce
 postaven proti obžalovanému.
 Či slyšela jsem špatně? — Rytíři,
 povězte na svou čest, zda je to tak.

PAULET Je to tak, paní. Tak je u nás právem.
 Co pravda, musím říci.

MARIE Nuže, lordě!
 Proč Babington mi nebyl postaven,
 jak přikazuje zákon, tváří v tvář?
 Proč ne mí písaři, když oba žijí?

BURLEIGH Nehoršete se, lady! S Babingtonem
 ta úmluva, to není jediné —

MARIE Tot jediné, co mečí zákona
 mě vydává a co mám odčinit.

BURLEIGH Je prokázáno, že jste jednala
 s Mendozou, se španělským vyslancem —

MARIE *(živě)*
 Zůstaňte, lordě, u věci!

BURLEIGH A dál,
 kula jste plány, svrhnout náboženství,
 jež máme v říši, krále evropské
 podněcovala k válce s Anglií —

MARIE A kdyby? Já to nečinila — Přesto,
 kdyby tak bylo! Já, mylordě, jsem
 vězněna proti veškerému právu.
 Já přišla sem ne s mečem — prosebnice,
 jež pohostinství žádá, do náruče
 pokrevně blízké královny se vrhá —
 A tu mě stihlo násilí a pout
 dostalo se mně místo ochrany —
 Jsem vázána svým svědomím k té zemi?
 Řekněte sám! Mám jaké povinnosti?

BURLEIGH *(významně)*
 Odvolávat se k právu síly, paní —
 to není radno pro zajatkyňi.

MARIE Já jsem ta slabá, ona silná. — Dobrá,
 ať užije své síly, zabije mě
 a dá mě v oběť svému bezpečí!
 Ale ať přizná pak, že vykonala
 čin moci, a ne spravedlnosti!
 Může mi schystat vraždu, a ne soud!
 Ať nesnaží se marně uniknout
 přetvářkou ctnosti pravdě zločinu!
 Ať je i v světle tím, čím ve stínu! *(Odejde)*

8. výstup

BURLEIGH. PAULET

BURLEIGH A vzdoruje nám, sire Paulete —
 i pod mečem nám bude vzdorovat!
 To hrdé srdce nijak nelze zlomit.

PAULET Ó, lorde strážce pokladu! Ten vzdor
 by rychle přešel, vzít mu záminku.
 Staly se jistě, smím-li to tak říci,
 v průběhu soudu jisté přehmaty.
 Ten Babington a Tichburn měli být
 pohnáni před ni, její písaři
 též měli jí být předvedeni.

BURLEIGH *(rychle)* Nel
 Rytíři Paulete, to nelze! Nelze!
 Má příliš velký vliv na lidské mysli
 a ve svých slzách velkou ženskou sílu.

PAULET Tím nepřátelé Anglie pak mohou
 po světě šířit nenávistné zvěsti
 a celý slavný obřad soudní pře
 se bude jevit zpupnou ničemností.

BURLEIGH To právě trápí naši královnu —
 Kéž tato podněcovatelka pohrom
 umřela dříve, nežli šlápla nohou
 na půdu Anglie!

PAULET To říkám amen.

BURLEIGH Kéž ve vězení zhubila ji nemoc!

PAULET Mnohé zlo by tím bylo zažehnáno.

BURLEIGH A kdyby se to stalo přirozeně —
 tak jako tak my bychom sluli vrahy.

PAULET Arciť. Kdo může lidem zakázat
 myslet, co chtějí?

BURLEIGH Jenže důkazů
 by nebylo, a byl by menší hluk —

PAULET I jenom ať je hluk! Ne hlasitá,
 jen zasloužená hana může ranit.

BURLEIGH Och, zasloužená! Haně neujde
 ta nejsvětější spravedlnost! Marně,
 my soudci, tázali se svědomí.
 Je královna, má právo milosti —
 a užije ho; bylo by to zlé,
 kdyby měl průchod jenom slepý zákon!

PAULET A tudíž —

BURLEIGH *(prudce vpadne)*
 — má snad zůstat naživu?
 Ne! Nesmí žít! Nikdy! To, jen to,
 to právě tísní naši královnu!
 Čtu v jejích očích denně vnitřní boj,
 to, co se neodvážívá vyslovit.
 Ten němý pohled významně se ptá:

což není žádný mezi mými sluhy,
kdo by mě zbavil strašné volby — chvít se
na trůně stálým strachem, nebo ji,
královnu, přibuznou, dát v ruce katů?

PAULET Tak už zní nutnost, a tu nelze změnit.

BURLEIGH Bylo by lze, tak míní královna,
jen kdyby měla pozornější sluhy.

PAULET Jak? Pozornější?

BURLEIGH Kteří pochopí
už pouhý němý pokyn.

PAULET Némý pokyn!

BURLEIGH A kteří, když jim svěřena je zmije,
aby ji střežli, nestřežou ji tak
jak posvátný a netknutelný klenot.

PAULET (*významně*)

BURLEIGH Největším klenotem je dobré jméno!
Když lady byla z péče Shrewsburyho
vzata a dána pod ochranu vám,
tu mínilo se —

PAULET Mínilo se, doufám,
že tento úkol, nyní nejtěžší,
byl svěřen, sire, do nejčistších rukou!
BURLEIGH Ach! Rozšíří se o ní snad, že schází,
že stůně stále víc a víc — až zhasne.
Tím zemře v mysli lidí — vaše pověst
zůstane čista.

PAULET Svědomí však ne.

BURLEIGH Nechcete k dílu půjčit ruku vlastní,
snad tedy jiné nebudete bránit —

PAULET (*vpadne*)
Práh její jizby nepřekročí vrah,
pokud ji chrání bozi mého krovu.
Vy jste jí soudci! Sudte! Zlomte hůl,

až přijde čas, pošlete tesaře,
ať staví lešení. Jen šerifovi
a katu bude hrad můj otevřen.
Teď zatím je mi dána do ochrany —
a buďte jist, já tak ji ochráním,
že v zlém ji zbráním — před zlem ubráním!
(*Odejdou*).

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Palác ve Westminsteru

1. výstup

Setkávají se HRABĚ Z KENTU a sir WILLIAM DAVISON.

- DAVISON To vy, mylorde z Kentu? Z turnajů?
Už zase zpátky? Slavnost u konce?
- KENT Jak? Vy jste nebyl na rytířských hrách?
- DAVISON Úřad mi bránil.
- KENT O mnoho jste přišel.
Představovali cudnou pevnost krásy,
na kterou útočila žádostivost.
Lord maršál, vrchní sudí, senešal
a ještě deset jiných rytířů
hájilo pevnost. Páni francouzští
ji dobývali. Marně! Útoky
vždy odraženy, žádost ustoupila.
- DAVISON Není to, hrabě, špatná předpověď
francouzským námluvám?
- KENT Nuž, to byl žert.
Vskutku se tvrz, jak myslím přece, vzdá.
- DAVISON Myslíte? Tomu nikdy neuvěřím.
- KENT Nejsvízelnější články prozatím
jsou dohodnuty, páni přistupují.

Princ francouzský se bude účastnit
svých bohoslužeb v uzavřené kapli
a veřejně chce říšské náboženství
chránit i ctít — Ó, měl jste slyšet jáсот,
když mezi lidem proběhla ta zvěst!

2. výstup

*PŘEDEŠLÍ. Vejde ALŽBĚTA, provázena LEICESTREM, hrabě
AUBESPINE, BELLIÈVRE, hrabě SHREWSBURY, lord BURLEIGH
a ještě jiní francouzští i angličtí páni.*

- BELLIÈVRE Tvé veličenstvo teď nám dopřeje
omluvit se, aby princ, náš pán,
dočkal se od nás blahé noviny.
Pro svého srdce žhavou nedočkávnost
už napřed vyjel z těsné Paříže,
v Amiensu čeká posly svého štěstí.
- ALŽBĚTA Nenaléhejte, hrabě Bellièvre,
opakuji vám, není vhodná chvíle
svatební ohně zažíhati teď.
Nad touto zemí visí černé mraky
a mně by rovněž lépe slušel flór
než okázalost svatebního šatu.
- BELLIÈVRE Alespoň tedy příslib, královno;
splnit jej můžeš za jasnějších dní.
- ALŽBĚTA Jsou králové otroky svého stavu
a hlasu srdce nesmí poslouchat.
Mým přáním bylo zemřít neprovdána,
mí poddaní však tomu nechtějí,

už nyní myslí pilně na ten čas,
kdy mne tu nebude. Jim nestačí,
že nyní přeje zemi požehnání,
i blahu příštích mám se obětovat
a vzdát se svého nejvyššího statku,
panenské svobody, jen pro svůj lid.

AUBESPINE Na celém světě arcit není muž,
jenž by byl hoden této oběti.
Však jestli rod a vznešenost a statnost
a mužná krása mohou smrtelníka
cti této přiblížit, pak —

ALŽBĚTA Není pochyb,
že manželství, ctný pane vyslanče,
s královským princem francouzským ctí mne.
A přiznávám se nepokrytě k tomu,
když nelze jinak, vůli mého lidu,
silnější nežli má, když nelze změnit —
že po Evropě není vladaře,
jemuž bych svoji svobodu, svůj poklad,
obětovala s menší nevolí.

To doznání vám zatím postačíž.
BELLIÈVRE Tot nejkrásnější naděje, však žel,
jen naděje — můj pán si přeje víc.

ALŽBĚTA A co si přeje?
(*Stáhne si prsten a zamyšleně se naň zahledí*)

Prsten zasnubuje,
a z prstenců se tvoří řetězy.
— Přineste jeho výsosti ten dar.
Není to dosud řetěz, neváže mne;
však může se stát obroučkou, jež sváže.

BELLIÈVRE (*v kleče přijímá prsten*)
Já jeho jménem, slavná královno,
přijímám na kolenou tento dar.

ALŽBĚTA (*Leicestroví, s něhož za posledních slov ne-
spustila oka*)
Dovolte, lordel!
(*Sejme mu s šije modrou stužku a pověst ji
Bellièvrovi*):

Tímto klenotem
ozdobte prince, jak já vás teď zdobím
a vážu povinnostmi svého řádu.
Honny soit qui mal y pense! — Kéž zmizí
zášť mezi těmi dvěma národy
a svazek důvěry kéž nadál poutá
korunu britskou s domem francouzským!

AUBESPINE Vznešená královno, dnes nadešel
den radosti. Kéž platí všem a kéž
dál v této zemi nikdo netruchlí!
Jas milosti se skvěje na tvém čele.
Kéž odlesk této blahodějně záře
dopadne na nešťastnou vladařku,
jež Britanii jako Francii
je stejně blízká —

ALŽBĚTA Hrabě! Prosim, dost!
Míní-li Francie své spojení vážně,
ať se mnou sdílí i mé starosti
a není přítelem mých nepřátel!
Mně budiž přáno jednat po vladařsku.
(*Ukloní se francouzským pánům, kteří i s ostat-
ními lordy se uctivě vzdálí.*)

3. výstup

ALŽBĚTA. LEICESTER. BURLEIGH. SHREWSBURY.
Královna usedne.

BURLEIGH Má slavná královno! Dnes korunuješ
horoucí tužby svého národa.
Jen jedna starost ještě tíží zemi,
o jednu obět prosí hlasy všech.
Rač splnit ještě to, a dnešní den
založí navždy blaho Anglie.

ALŽBĚTA Co ještě chce můj národ? Mluvte, lorde.
BURLEIGH Chce hlavu Stuartovny. — Však ty víš,
nesmýšlí stejně všichni Britové,
ba, ještě mnoho tajných ctitelů
čítá zde v zemi římské modlářství.
Ti vzpínají se v duchu k Stuartovně,
jsou ve spojení s lotrinskými bratry —
a ti zas povždy tvými nepřáteli.
To oni svedli její pošetilost,
královnou anglickou se pyšně psát.
S ní, s jejím kmenem není usmíření!
Tu ránu musíš utrpět — či dát.
Žije-li, zemřeš! Zemře — budeš žít!

ALŽBĚTA Mylordel! Máte neradostný úřad.
Znám ryzí jádro vaší horlivosti,
vím, že z vás mluví moudrá zkušenost.
Však tuto moudrost, která žádá krev,
já do hloubi své duše nenávidím.
Mírnější radu! — Lorde Shrewsbury,
řekněte vy nám svoje mínění.

TALBOT Kéž ještě dlouho žiješ, královno,
k radosti, k blahu svého národa
a k zachování míru v této říši.
Kéž nemusíš však štěstí země platit
svou pověstí! Kéž aspoň starý Talbot
— stane-li se to — už to nevidí!

ALŽBĚTA Bůh nedopuť — svou pověst potřísnit!
TALBOT Pak tedy budeš hledat jinou cestu,
jak spasit říši — Stuartovnu stít,
byla by cesta nespravedlivá.

ALŽBĚTA Mýlí se tedy parlament, má rada,
mýlí se všechny soudní dvory země,
které mi svorně přírkly toto právo...

TALBOT Většina hlasů není mírou práva,
Anglie není svět, tvůj parlament
pak není sborem lidských pokolení.
Ne, neříkej, že naléhání lidu
a nutnosti se musíš podrobit.
Jen chtěj, a můžeš v každém okamžiku
si vyzkoušet, žes vůlí svobodna.
Zkus to! Jen prohlas, že se děš krev,
že život sestry chceš mít zachován —
a dnešní nutnost hned se rozptýlí
a právo promění se v bezpráví.
Ty musíš soudit sama, jen ty sama!

ALŽBĚTA Jak vřelá slova hrabě Shrewsbury
má pro nepřítelkyni mou i říše!

TALBOT Já nevymlouvám její viny. Prý —
zavraždit dala svého manžela;
zjevno je to, že za vraha se vdala.
Tot velká vina! — Ale stalo se to
za doby plné chmur a neštěstí,
v zlé tísní občanského vraždění,

kdy ona, slabá, obklopena vůkol
jen naléháním drsných vasalů,
se vrhla do náruče silného —
neb žena povždy je jen křehká bytost.

ALŽBĚTA Ne, žena není slabá! Předě mnou
se nemluví o slabém pohlaví.

TALBOT Ba, tobě dalo školu strádání.
K tobě se život nikdy neobracel
radostnou tvář. Tobě před očima
se neskvěl trůn, jen hroby u tvých nohou.
Tebe náš král bezděky vychovával
ve Woodstocku a v temných kobkách Toweru
krušnými lety k vážným povinnostem.

— Ji, ubožáčku, neved žádný bůh.
Francouzský dvůr ji v dětství vychovával,
svět radovánek, bezstarostných her.
Vír opojení ji tam nenaučil
naslouchat v duchu vážným hlasům pravdy.

Za úděl měla marné břímě krásy,
a všechny ženy překonávajíc
zářivým zjevem stejně jako krví —

ALŽBĚTA Ó, jakými to vládne půvaby,
že roznítí i starce nad hrobem!
— Mylorde Leicester! Vy tu mlčíte?

LEICESTER Co jemu dává vzlet, vám bere řeč?
Já, královno, jsem němý údivem.
Jak tato vypuzená královna,
jež neuhájila si vlastní trůn,
terč posměšků svých poddaných, své země,
je — uvězněna — tobě strašidlem!
Nestojíš tady v květu mladé síly,
nevadne ona denně ke hrobu?
Vždyť, Bože, ty se ještě mnohá léta

nad jejím hrobem budeš procházet,
a nemusíš v ten hrob ji sama sklát —

BURLEIGH Lord Leicester takto nesoudil vřdycky.
LEICESTER Ba, je to pravda. Když se konal soud,

pro její smrt jsem hlasoval i já.
Zde v radě mluvím jinak. Neboť zde
je o vhodnosti řeč, ne o právu.
Teď obávat se od ní nebezpečí,
když přítel jediný ji opouští,
když francouzského prince obšťastnit
hodláš svou rukou, zemi dáváš doufat
v nový a silný panovnický kmen?

ALŽBĚTA (vstane) Znam nyní, lordi, vaše mínění
a děkuji vám za horlivé rady.
S přispěním Božím, které osvěcuje
královské hlavy, teď je přezkouším
a zvolím tu, již uznám za nejlepší.

4. výstup

PŘEDEŠLÍ. *Rytíř PAULET vchází s MORTIMEREM.*

ALŽBĚTA Amias Paulet! Vítejte mi, sire,
s čím přicházíte?

PAULET Slavné Veličenstvo!
Můj synovec, jenž nedávno se vrátil
z dalekých cest, ti skládá poklonu
a s ní i slib své mladé věrnosti.
Já doufám, že ho milostivě přijmeš
a dáš mu růsti na slunci své přízně.

MORTIMER (*vrhne se na kolena*)
 Buď slavně živa moje královna!

ALŽBĚTA Vstaňte. A buďte vítáni v Anglii!
 Velikou pout jste, sire, vykonal,
 Francii znáte, Řím — i Remeš.

MORTIMER Znám
 ty skotské psance, kteří v Remeši
 osnují pikle proti naší zemi.
 Tam jsem se vloudil v jejich důvěru,
 snaže se něco odhalit z těch pletich.

PAULET Ba, svěřili mu tajné dopisy,
 a v šifrách psané, skotské královně.
 Ty ovšem věrně doručil — ne jí.

ALŽBĚTA (*hledíc pátravě na Mortimera*)
 Jsou na vás žaloby, že v Remeši
 jste chodil do škol, odpřisáhl svou víru.

MORTIMER Já nepopírám, že jsem se tak tvářil,
 tak jsem byl dychtiv služby pro tebe.

ALŽBĚTA (*Pauletovi, jenž jí podává listiny*)
 Co mi to nesete?

PAULET Královna skotská
 posílá tento list.

BURLEIGH (*chvatně po něm sáhne*) Ach, dejte sem!

PAULET (*dá dopis královně*)
 Promiňte, lorde strážce pokladu!
 Přikázala mi odevzdati list
 do rukou přímo královně. Co mohu
 a se ctí smím, rád pro ni vykonám.
 (*Královna se chopila listu. Zatím co čte, pro-
 hodí Mortimer a Leicester mezi sebou několik
 kradmých slov.*)

BURLEIGH (*Pauletovi*)
 Co může psát? Jen plané nářky.

PAULET To,
 co v listě píše, též mi zjevila.
 O milost prosí, zda se může setkat
 s královnou tvář v tvář.

BURLEIGH (*rychle*) To nikdy!

TALBOT Proč ne?
 Tím nežádá nic nespravedlivého.
 Když královna jí poskytne to štěstí,
 vy chcete tlumit něžné hnutí citu?

BURLEIGH Je odsouzena! Hlavou propadla!
 Veličenstva by bylo nédůstojné,
 zřít na hlavu, jež zasvěcena smrti.

ALŽBĚTA (*dočítla dopis, osušila si slzy*)
 Kam až to došla tato královna,
 jež začala tak nadějně a směle!
 — Promiňte, páni, chvím se lítostí,
 jak vratce stojí všechno pozemské,
 když takto zblízka vidím lidský osud,
 strašlivý osud, mjíjet kol své hlavy.

TALBOT Ó královno! Tvým srdcem pohnul Bůh.
 Poslechni toho nebeského hnutí!
 Pykala těžce za svou těžkou vinu,
 je na čase tu krušnou zkoušku skončit!

BURLEIGH Vytrvej, královno! A nedopust,
 aby tě svedlo chvalitebné hnutí
 lidského citu. Nedej si jím vzít
 svou volnost — vykonat, co konat nutno!

LEICESTER Jen zůstaňme si, lordi, ve svých mezích.
 Je královna dost moudrá. Sama zvolí
 bez našich rad, co její volby hodno.
 Rozmluva, schůzka obou královen
 se soudem nemá společného nic.
 A sluší velké Alžbětině duši,

uposlechne-li svého zjihnutí,
když zákon má svůj neúprosný chod.
ALŽBĚTA Jděte, mylordi. My už najdem způsob,
jak spojit, čeho milost žádá, s tím,
co velí nutnost. Chci být sama — dříve.
(*Ukloní se, lordi odcházejí, poslední Mortimer*)
ALŽBĚTA (*zavolá ho náhle*)
Sir Mortimer tu ještě zůstane!

5. výstup

ALŽBĚTA. MORTIMER.

ALŽBĚTA (*dlouhou chvíli ho upřeně pozoruje*)
Vy věru na svůj věk jste prokázal
až příliš odvahy a ovládání.
Vás volá osud na veliké dráhy.
To proroctví vám dávám já — a splnit,
na štěstí pro vás, též je mohu já.
MORTIMER Vznešená velitelko, vše, co jsem,
co dovedu, se dává do tvých služeb.
ALŽBĚTA Poznal jste cestou naše nepřátele.
Víte, že jejich zášti není konce
a jejich vynalézavosti dna.
Do dneška sic mě chránil všemohoucí.
Však povždy budu vládou nejista,
dokavad žije ta, jež jejich plánům
je zámínkou a stálou nadějí.
MORTIMER Nebude žít, když ty tak rozkážeš.
ALŽBĚTA Já chtěla dáti průchod zákonům
a vlastní ruku při tom nezkrvavit.

40

Ortel už padl. Čeho získávám?
Musí být, Mortimere, vykonán!
To je to nejhorší.
MORTIMER Což tebe trápí
při dobré věci zdání nedobré?
ALŽBĚTA Neznáte svět. To, čím se člověk zdá,
to soudí každý; žádný však, čím jest.
Že já jsem v právu, koho přesvědčím?
Proto se musím starat, by můj podíl
na její smrti zůstal v pochybách.
Při takovýchto obojetných skutečích
jedinou záštitu nám dává přítmí.
MORTIMER (*zkoumavě*)
Pak tedy nejlepší by bylo —
ALŽBĚTA (*rychle vpadne*) Zajisté!
Nejlepší, ano! To z vás promluvil
můj dobrý anděl. Mluvte, dopovězte!
Vy, rytíři, vy jdete k jádru věci,
docela jiný muž jste — než váš strýc —
MORTIMER (*zarazí se*)
Tys odhalila rytíři své přání?
ALŽBĚTA Bohužel jsem tak učinila.
MORTIMER Promiň
starému muži. Že je opatrný?
To věkem. Takovéto podniky
žádají smělost mládí —
ALŽBĚTA (*rychle*) Smím-li vám —
MORTIMER Já ti svou ruku propůjčím, ty zachraň
své jméno, jak jen můžeš —
ALŽBĚTA Ano, sire!
Vzbudíte-li mě jednou s poselstvím:
Tvá věčná úkladnice Stuartovna
dnes v noci skonala —

41

MORTIMER Spoléhej na mne.
ALŽBĚTA A kdy má hlava bude klidně spát?
MORTIMER O novoluní skončí se tvůj strach.
ALŽBĚTA Budte zdrav, sire! Nebudiž vám líto,
že pak můj dík též projeví se v přítmí.
(*Odejde*)

6. výstup

MORTIMER (*sám*).

MORTIMER Kdo, ubožačko, jsi? Co můžeš dát?
Mne plytká slávychtivost nevábí!
— Jen u ní život hýří půvaby,
jen u ní vidím ohně plápolat,
u ní krev jarou mladostí se vznímá,
v poupatech ňader blaho rajské dřímá —
a ty? Máš jenom zlato, kámen, chlad.
To jediné, co život posvěcuje,
když srdce rozníceno rozněcuje
a jihne v sladkém sebezapomnění,
koruna ženství — ne, ta v tobě není,
tys nedovedla nikdy láskou hřát!
(*Chce odejít, proti němu však vejde Paulet*)

7. výstup

MORTIMER. PAULET.

PAULET Co říkala ti královna?
MORTIMER Nic, pane.
Nic významného.
PAULET (*s upřeným pohledem*)
Poslyš, Mortimere!
Ať slibuje ti sebevětší slávu —
ty nesmíš věřit jejím lichotkám.
Zapře tě ihned, jak ji poslechněš.
A aby pak své jméno očistila,
bude mstít čin, jež sama přikázala!
MORTIMER Mstít čin? A jaký?
PAULET Pryč s tou přetvářkou!
Vím, co ti našeptala královna,
má za to, že tvé slávychtivé mládí
poddá se spíše než má ztrnulost.
A tys jí na to kývl? Ano?
MORTIMER Strýče!
PAULET Ó, jestli ano, pak tě prokleju
a zavrhnou tě —
LEICESTER (*vejde*) Sire, dovolte,
jen slůvko s vašim synovcem. Má paní
příznivě je mu nakloněna, chce,
ať se mu svěří lady Stuartovna —
neomezeně! Spoléhá se zcela
na jeho zdatnost —
PAULET Spoléhá se — Dobrá!
LEICESTER Privil jste, pane?

s otrockou myslí, sloužil za hračku
 pro její vrtošivou umíněnost —
 řeč pro takové peklo nemá slov! —
 tu u cíle jsem zklamán! Přijde druhý
 a sklídí, co jsem já tak trpce sil!

MORTIMER Je to syn Kateřiny. V dobré škole
 tříbil se jeho lichotnický um.

LEICESTER Mé vyhlídky jsou v troskách — já se vracím
 zpátky k svým prvním krásným nadějím.
 A už to není chladná tížádost!
 Než s hrůzou nacházím ji na dně bídy —
 mou vinou, mou, se do ní zřítíla!
 I probudí se ve mně naděje,
 zda bych ji mohl zachránit — a získat.
 Zdařilo se mi jistým prostřednictvím
 jí odhalit své pozměněné city —
 A tento dopis, ježž mi přinášíte,
 mě ujišťuje, že mi odpouští
 a dává se mi — když ji zachráním.

MORTIMER A k záchraně jste neučinil nic!
 Ba, dopustil jste její odsouzení
 a sám jste ještě pro smrt hlasoval!

LEICESTER Ach, co už mě to, pane, stálo muk!
 Však nemyslete, že bych ji byl nechal
 vést klidně na smrt! Doufal jsem — a doufám,
 že tuto krajnost ještě odvrátím,
 jenom co najdu způsob, jak ji spasit.

MORTIMER Ten už je, lorde, nalezen. Já teď
 vám za důvěru splatím důvěrou:
 Já jsem ji přišel vysvobodit!

LEICESTER (*zděšeně*) Vy — ?!

MORTIMER My násilím jí otevřeme žalář,
 mám spojence a vše je připraveno —

LEICESTER Ti také vědí o mém tajemství?

MORTIMER Jak, hrabě? Takhle opatrný, teď,
 když vaším plánům nabízí se pomoc?

LEICESTER Toho se, pane, nelze odvážit!

MORTIMER (*trpce*) Ne, pro vás, který ji chce získat, ne.

LEICESTER Jste příliš prudký v nebezpečné věci!

MORTIMER Vy příliš váhavý — ve věci ctil!

LEICESTER Já vidím sítě, ježž nás obklopují.

MORTIMER Mám odvahu ty sítě zpřerhat.

LEICESTER Ta odvaha je ztřeštěná, ne moudrá.

MORTIMER A vaše moudrost málo statečná.

LEICESTER Vy chcete skončit jako Babington!

MORTIMER Vy ani začít, jako začal Norfolk!
 Co podnikl jste k její spáse? Mluvte!
 Což kdybych náhodou byl ničema
 a poslechl, co královna mi káže
 a zavraždil ji? Jak jste zařídil,
 aby jí život zůstal zachován?

LEICESTER (*s úžasem*)
 Královna že vám dala tento rozkaz?

MORTIMER Klame se ve mně — jako lady ve vás.

LEICESTER A vy jste na to kývl? Vy jste kývl?

MORTIMER Aby si jinou ruku nenašla,
 nabíd jsem svou.

LEICESTER Tot od vás velmi moudré.
 Věc pozdržena, získáváme čas.

MORTIMER (*netrpělivě*)
 Marníme čas!

LEICESTER Teď spolehla se na vás.
 A já ji možná zatím přemluvím,
 aby se sešla s lady tvář v tvář —

MORTIMER Čeho tím dosáhnete? Když ji zklamou
 a lady bude dále na živu —

což není všechno zase jako předtím?
Odvážným činem posléz, buď jak buď,
musíte skončit — proč jím nezačít?
Vy máte v rukou moc a vám je snadné
sebrati vojsko, jenom ozbrojit
šlechtice na svých hradech. Vám je hračkou
zmocnit se královniny osoby.

Jenom ji pozvat někam na své zámky,
kam s vámi často jezdívá. A tam
být pevný, tvrdý jako muž! A věznit —
až dokud Stuartovnu nepustí!

LEICESTER Divím se, žasnu — Kam vás strhuje
mladistvá vášeň? Znáte tuto půdu?
— Dejte se vést. Nic nepodnikejte —
(*slyšet kroky*)
Pozor, teď pryč!

MORTIMER Marie doufá, pane!
Mám se k ní vrátit s lichou útěchou?

LEICESTER Ne, s přísahou mé neskonale lásky!

MORTIMER Tu doneste jí sám! Já jsem se nabídl
za zachránce, ne za poslíčka lásky! (*Odejde*)

9. výstup

ALŽBĚTA. LEICESTER.

ALŽBĚTA Co je vám, lorde? Co tak rozechvělý?

LEICESTER (*vzchopí se*)

To když tě vidím. Jsi tak rozkošná!
Jak ještě nikdy — Ach!

ALŽBĚTA

Proč vzdycháte?

LEICESTER Což nemám proč? Už brzo v náručí
mladého prince prožiješ své štěstí
a on tvé srdce bude míti celé.
A přes to všechno, ať se zboří svět,
jestli je někdo, kdo tě miluje
a kdo tě zbožňuje víc nežli já!
Vévoda tebe nikdy neviděl,
miluje jen tvou slávu. Já však tebe!

ALŽBĚTA Ach, nehorši se, spíš mě polituj,
já Dudleyi — se nesmím srdce ptát!
Jak závidím všem obyčejným ženám,
že mohou míti to, co milují!
Já neměla to štěstí, abych muže,
jenž je mi nade všechny nejdražší,
avedla na trůn. — Jí to bylo přáno!
Ona si mohla všechno dovolit,
vypila do dna kalich radosti.

LEICESTER Teď pije do dna kalich utrpení.

ALŽBĚTA Nedbala nikdy na úsudek lidí.
A přece všechny muže získávala
jen proto, že vždy chtěla být jen ženou.
Jste všichni stejní prostopášníci!
Jdete jen tam, kde slast a lehký žár
a odhodíte, co je třeba ctít.

Což i ten Talbot celý neomládl,
když došel v řeči k jejím půvabům?

LEICESTER To už mu promiň. Býval jejím strážcem,
a tak ho pomátla svou úlisností.

ALŽBĚTA A je to pravda, že je tolik krásná?
Tak často slychávám tu larvu chválit —
že bych se ráda — přesvědčila sama!
— Co na mne hledíte tak divně?

LEICESTER

V duchu

si porovnávám tebe s Marií.
— Netajím se tím, přál bych si tu radost,
kdyby to šlo tak tajně zařídít
a já tě viděl vedle Stuartovny!
Pak cítila bys celý ten svůj triumf!

ALŽBĚTA

Ona je přece mladší.

LEICESTER

Že je mladší!

Není to vidět. Ovšem — vězení —
Snad zestárla až trochu předčasně.
A co by jí tu schůzku ztrpčilo —
že by tě viděla co nevěstu!
Ona své naděje má za sebou,
ty teprv kráčíš k branám svého štěstí!

ALŽBĚTA

(prohodí nedbale)

Říkají, že bych se s ní měla setkat.

LEICESTER

(živě) Chce to co milost — učíš jí to trestem!

Kdybys ji vedla k popravnímu špalku,
snad ji to bude méně hrýzt než to,
když uvidí se před tvou krásou zvadlá.
Ba — když se nyní dívám na tebe —
nebylas nikdy lépe vyzbrojena

k triumfu krásy jako právě nyní —
Co kdybys teď, hned teď, jak jsi, tam jela —
nenajdeš nikdy příhodnější chvíle —

ALŽBĚTA

Teď — Ne, teď ne! Ne, Leicester, to si musím
dřív rozvážit — a pak, až Burleigh —

LEICESTER

(živě, vpadne)

Burleigh!

Ten myslí jenom na tvé státničení!
Také tvé ženství má svá dobrá práva,
a tohle patří jenom před tvůj soud!

ALŽBĚTA

Nesluší se mi vidět příbuznou
tak v nedostatku, v pokoření. Víím,

že není vybavena po královsku —
cítila bych to jako výčitku.

LEICESTER

Nemusíš u ní překračovat práh.
Slyš, co bych radil. Dnes je velký hon
a cesta vede kolem Fotheringhay.
Lady se může procházeti v parku —
a ty tam přijdeš jako náhodou.
A není-li ti vhod, pak nemusíš
s ní ani mluvit —

ALŽBĚTA

Jestli dělám chybu,

pak je to, Leicester, vaše, a ne má!
Dnes nemohu vám v ničem odepřít,
protože ze všech poddaných jsem dnes
bezděky nejvíc ublížila vám.

*(Pohlédne na něj něžně, Leicester se jí vrhne
k nohám)*

TŘETÍ DĚJSTVÍ

Zahrada ve Fotheringhay, mezi stromy výhled do krajiny

I. výstup

MARIE *přibíhá mezi stromy*, HANNA KENNEDYOVÁ *zvolna za ní.*

MARIE Ó, díky, stromy, že jste ukryly
zdi žaláře tam za zelenou stěnou!
Teď stropy nebes nade mnou se klenou
a pohled, douškem dálky opilý,
mi žádné stráže zpátky nezaženou!
Tam, kde ten horský hřeben v mlhách šedne,
začíná moje království,
a oblaka, jež táhnou na poledne,
snad sprchnou nad oceán francouzský.
Oblaka! Lodi nad hlavami!
Plujete bez nás, letíte samy!
Pozdravte mého mládí čas!
Já jsem tu v poutech, mám jen vás,
vám jenom svěřuji tento vzkaz!
Vám nikdo v pouti nezbrání,
vy nejste její poddaní...

KENNEDYOVÁ Má drahá lady! Jste jak omámena,
to odpíraná volnost vás tak zpila.

52

Ach žel, což nevidíte, zpovzdálí
jak sledují nás kroky hlídačů?

MARIE Ne, milá Hanno! Věř, ne nadarmo
mi otevřeli bránu vězení.
Ta drobná přízeň zvěstuje mi větší.
Mé vězení se ponenáhlu šíří,
mám pomalu si zvykat víc a víc,
a nakonec pak spatřiti tvář toho,
jenž se mne pouta sejme navždycky.

KENNEDYOVÁ Stále se mi to nijak nesrovnává.
Včera vám právě zvěstovali smrt,
a dnes vám dají tolik svobody!
Prý také těm se povoluje řetěz,
kdo mají vejít do svobody věčné!

MARIE Slyšíš ty rohy? Slyšíš, jak mámí,
do šíra volají beze slov?
Dejte mi koně, pojedu s vámi,
pojedu na veselý lov!

2. výstup

PAULET. PŘEDEŠLÍ.

PAULET Nuž, spokojena, lady?

MARIE Rytíři!

To vy jste pro mne vymohl tu přízeň?
Vy jste to byl?

PAULET Proč jsem to neměl být?

U dvora jsem byl, odevzdal váš list —

MARIE A tato volnost, jíž se nyní těším,
je toho plodem —

53

PAULET *(významně)* A ne jediným!
Slyšela jste ty rohy —

MARIE *(trhne sebou v předtuše)*
Lekáte mne!

PAULET Královna loví v tomto kraji.

MARIE Jakže!

PAULET Za malou chvíli stane před vámi.

KENNEDYOVÁ *(přiskočí k Marii, o níž se pokouší mdlouba)*
Co je vám, lady? Proč tak blednete?

PAULET Nu, je to dobře? Je to vaše přání?
Splněno dříve, než jste tušila.

MARIE Ó, proč mě na to nepřipravili!
Teď nejsem schopna, ne, teď ne — Pojd', Hanno,
odveď mě zpátky, až se vzpamatuju —

PAULET Musíte zůstat!

3. výstup

Hrabě SHREWSBURY k předešlým.

MARIE Dobrý Shrewsbury!
Nemohu! Nemohu ji vidět! Spaste mě
před pohledem, jež předem nenávidím —

SHREWSBURY Vzchopte se, královno! A buďte silná,
rozhodná chvíle se vám přiblížila.

MARIE Co jsem se na ni načekala — léta
se chystala a říkala si v duchu
všechna ta slova, kterými ji dojmu!
Teď rázem vše je zapomenuto
a v paměti mi nezůstalo nic
než palčivost mých béd a utrpení.

SHREWSBURY Jen poručte své rozbouřené krvi,
potlačte v srdci hořkost! Není dobré,
když nenávisť se utká s nenávisť.
Ona je mocná — vy se pokoďte!

MARIE Před ní? To nedokážu!

SHREWSBURY Zkuste to!

MARIE Ach, vyprosila jsem si záhubu
a jen k mé zkáze splněna má prosbal
Neměly jsme se nikdy, nikdy spatřit!

SHREWSBURY Napřed jí pohlédněte do tváře.
Já přece viděl, jak jí ten váš list
upřímně pohnul, v očích měla slzy. —
Musíte nyní myslet jenom na to,
jak pokorně ji tady uvítat.

MARIE A Burleigh, můj zlý anděl, je s ní též?

SHREWSBURY Ne, provází ji pouze hrabě z Leicesteru.

MARIE Lord Leicester?

SHREWSBURY Toho netřeba se bát,
nepřeje vaší zkáze — Jeho dílem
je tato nastrojená náhoda.

MARIE Ach! Já to věděla!

PAULET Jde královna.
*(Všichni ustoupí stranou, zůstane jen Marie,
opírajíc se o Kennedyovou)*

4. výstup

PŘEDEŠLÍ, ALŽBĚTA, hrabě LEICESTER, družina.

ALŽBĚTA *(Leicesterovi)*
Jak jmenují to sídlo?
LEICESTER Fotheringhay.
ALŽBĚTA *(Shrewsburymu)*
Pošlete družinu, ať jede napřed.
(Talbot odvádí družinu. Alžběta, mluvíc dál k Pauletovi, měří Marii pohledem)
Po silnicích se všude tísňí davy,
můj lid mě miluje až nad míru.
MARIE *(Jež se celou tu dobu opírala o chůvino rámě, téměř v mdlobách, nyní se vzpřímí a zavadí zrakem o upjatý pohled Alžbětin. Zachvěje se a klesne opět chůvě na rameno)*
Bože, z těch rysů nehovoří srdce!
ALŽBĚTA Kdo je ta lady?
(Všeobecné odmlčení)
LEICESTER — Jsi ve Fotheringhay,
královno.
ALŽBĚTA *(předstírá překvapení, uprajíc na Leicestera zachmuřený pohled)*
Kdo mi tohle udělal?
Ach, lorde Leicester!
LEICESTER Už se stalo, paní —
Když nebe už tvé kroky vedlo sem,
necht zvítězí tvůj cit a šlechtnost.
(Marie se vzchopí a chce pokročit k Alžbětě, avšak v půli cesty se zachvěním stane; v tváři i v posuncích se zračí prudký vnitřní boj)

ALŽBĚTA Kdo z vás to říkal, že se tady setkám
s pokornou ženou? Pyšnou tady vidím,
již neobměkčí žádné neštěstí.
MARIE *(se přemůže a obrátí se ke královně)*
Rozhodlo nebe pro vás, milá sestro!
Já vzývám božstvo, jež vás povzneslo.
(Padne před ní na kolena)
Nyní však buďte šlechtná i vy!
A nenechte mě v zahanbení klečet.
ALŽBĚTA *(ucouvne)*
Jste na svém místě, lady Marie!
Já chválím s díky dobrotivost Boha,
že nedopustil, abych ležela
u vašich nohou, jako vy teď u mých.
MARIE Myslete, jak se všechno lidské mění!
A žijí bozi, kteří pýchu mstí!
Ó, bojte se jich, strašných karatelů,
kteří mě nyní vrhli k vašim nohám —
neznescvěčujte krve Tudorů,
té, která proudí v žilách mně i vám —
ALŽBĚTA *(chladně a přísně)*
Co jste mi, lady, chtěla povědět?
Chtěla jste se mnou mluvit — zapomínám,
že uražena ve mně královna,
a plním svaté povinnosti sestry.
MARIE Jak jenom začít! Bože! Mám-li mluvit,
jak nežalovat na vás — a to nechci!
— Vy jednala jste se mnou bezprávně,
vždyť já jsem stejně královna jak vy.
Utekla jsem se k vám co prosebnice —
a zdeptala jste právo pohostinství
a uvěznila mne; má přátelé
i sluhové mně byli oderváni,

já vystavena nedůstojné nouzi
a pohnána i před potupný soud —
Ne, dost už o tom! Věčné zapomnění
ať skryje hrůzy, jež jsem vytrpěla.
(*Pokročť bliž k Alžbětě, s jakousi stopou důvěr-
nosti a lichotnosti*)

Teď stojíme zde samy tváří v tvář.
Teď, sestro, mluvte! Jmenujte mou vinu,
a dám vám plně zadostučinění.

ALŽBĚTA Neobviňujte osud, nýbrž jen
své temné srdce, dravost svého rodu.
Nebylo mezi námi nepřátelství,
když tu váš strýc, ten panovačný kněz,
jenž sahá drze po všech korunách,
pozdvihl pro nic válku proti mně.
A koho všeho na mne nepoštvál!
Však Bůh je se mnou, a ten pyšný kněz
vyklidil pole. Moje hlava byla
jen ohrožena — vaše propadla!

MARIE Jsem v rukou Božích... Vy snad nebudete
tak ukrutně své moci využívat.

ALŽBĚTA A kdo mi může zabránit? Váš strýc
všem panovníkům světa dal jen příklad,
jak s nepřáteli uzavírat mír.

Mou školou buď noc bartolomějská!
Jakou bych u vás měla záruku,
kdybych vám dala rozvázati pouta?

Ne, hadí plémě nezaslouží víry!

MARIE To je ta vaše smutná nedůvěra!
Vždy viděla jste ve mně cizinku
a nepřítelku. Kdybyste však mne,
jak náleželo, byla prohlásila
svou dědičkou —

ALŽBĚTA Vás — a svou dědičkou!
Ó, pěkná léčka! Abyste můj národ
sváděla ještě, pokud žiju já!
Aby se všichni před svou novou hvězdou
skláněli v prach, a já —

MARIE Vládněte v míru!

Všech nároků na tuto zem se zříkám.
Jsou křídla mého ducha ochromena,
netouží vzlétat — Zdařilo se vám,
já už jsem jen stín Mariina stínu.

ALŽBĚTA Ba, všemu konec, lady Marie.
Nikoho už mi nesvedete. Svět
má jiné starosti. A žádný nechce
— být vaším čtvrtým mužem; neboť vy
vraždíte milence — jak manžele!

MARIE (*vybuchne*)

Ó sestro! Sestro! — Bože, krot můj hněv!

ALŽBĚTA (*dlouze se na ni zahledí s pyšným opovržením*)
To, lordé Leicestře, jsou ty půvaby,
jimž neodolá žádný muž a k nimž
se žádná žena nesmí postavit?
Té slávy věru není těžko získat.

Být krásná pro všechny, je lehká věc,
znamená-li to: býti pro všechny!

MARIE Och, to je příliš!

ALŽBĚTA (*s potupným smíchem*)

Teď se ukazuje
ta pravá tvář, již dosud kryla maska.

MARIE (*planouc hněvem, avšak s ušlechtilou důstojností*)

Já lidsky, mladistvě se prohrěšila,
svedla mě moc — a já to neskrývala,
já se svobodnou myslí královny
odmítla lživé, pokrytecké zdání.

Svět o mně ví to nejhorsí — a já smím říci, že jsem lepší než má pověst. Však běda vám, až jednou s vašich činů spadne ten cudný plášť, jímž zakrýváte řeřavé hnízdo kradmých neřestí! Nezdědila jste čestnost po matce; je známo, která ctnost to přivedla na popraviště Annu Boleynovou.

SHREWSBURY *(vskočí mezi obě královny)*
Ó věčný Bože! Sem to tedy došlo!
To je ta mírnost, lady Marie,
ta poddajnost —?

MARIE Pryč s ovčí poddajností!
Sbohem, ty krušná trpělivosti!
Ať vzejde dlouho zdržovaný hněv,
ať rozmetá své vězení, svá pouta!

SHREWSBURY Neví, co mluví! Odpust šílené!

ALŽBĚTA *(oněmělá hněvem, vrhá na Marii zuřivé pohledy)*
LEICESTER *(do hloubi znepokojen, snaží se Alžbětu odvést pryč)*
Neposlouchej ji, zuří! Pryč, jen pryč
s tohoto třikrát neblahého místa!

MARIE Trůn Anglie byl těžce znesvěcen
tím bastardem a zdatný národ Britů
podveden touto lstivou šejdířkou.
— Jen vládnout právo, ležela bys ty
přede mnou v prachu! Já jsem královna!
(Alžběta rychle odchází, lordové ve svrchovaném ohromení za ní)

5. výstup

MARIE. KENNEDYOVÁ.

KENNEDYOVÁ Odchází s hněvem! Co jste učinila!
MARIE *(ještě okamžik jako nepřítelna, pak se vrhne Kennedyové okolo krku)*
Jak je mi dobře, Hanno! Konečně!
Po letech pohany a strádání
konečně chvíle triumfu a pomsty!
Jak hory když mi spadnou se srdce!
Já vedla dýku ve hrud' sokyně!

6. výstup

MORTIMER k PŘEDEŠLÝM.

KENNEDYOVÁ Ó sire! Jaký výsledek —
MORTIMER Já slyšel.
(Dá chůvě znamení, aby šla hlídat, a sám popojde blíž. Celý jeho zjev vyjadřuje prudké, vášnivé rozpoložení)
Zvítězila jsi! Zašláplas ji v prach,
jsi královnou a ona provinilcem.

MARIE Mluvil jste s Leicestrem, dal jste mu můj list,
můj dar — Ó, mluvte, sire! Co vám říkal?
MORTIMER Kdo? On? Je zbabělec! V něj nedoufejte,
pohrdněte jím, zapomeňte na něj!

MARIE Co pravíte?
MORTIMER On — zachrániti vás!

MARIE Což jste mu neodevzdal ten můj list?
MORTIMER Kdo tebe touží zachránit a mít,
ten musí umět v oči smrti zřít.
MARIE Nic pro mne neučiní?
MORTIMER Dosti o něm!
Slyš! Já tě zachráním, já sám!
MARIE Ach, vy!
Co zmůžete?
MORTIMER Ó, nechtějte se klamat,
je s vámi jinak, nežli bylo včera!
Teď třeba činu! Smělost rozhodni!
Musíš být volná, než se rozední!
MARIE Jak? Ještě v noci?
MORTIMER V kapli potají
jsem shromáždil své druhy. Známý kněz
nás vyzpovídal, dal nám rozhřešení
za všechny hříchy minulé i příští.
MARIE Ó, jaké jsou to strašné přípravy!
MORTIMER Dnes v noci dobudem se do hradu,
klíče mám v rukou. Strážce povraždíme
a tebe unesem z tvé komnaty.
MARIE A co moji žaláři? Drury, Paulet?
MORTIMER Ti oba padnou nejdřív — mojí dýkou!
MARIE Cože? Váš strýc, váš druhý otec?
MORTIMER Zemře.
MARIE Jak hrozný zločin!
MORTIMER Všechny zločiny
jsou předem odpuštěny. Mohu spáchat
to nejhorší — a třeba spáchám!
MARIE Hrůza!
MORTIMER A kdybych se měl státi kralovrahem,
já přísahal na svatou hostii!
MARIE Ne, Mortimere! Aby pro mne krev —

MORTIMER Čím je mi všecken život proti tobě,
proti mé lásce! Ať se zboří svět,
ať pohltí jej druhá potopa —!
MARIE (*couvne*)
Jste strašlivý, ach, děsíte mne!
MORTIMER (*s vytržštěným očima a s výrazem tichého
šilenství*)

Život

je pouze chvílka, smrt je též jen chvílka!
— Ať odvěkou mne do Tyburnu, rvou
žhavými kleštěmi úd za údem —
(*pokročí prudce k ní s pažema rozpjatýma*)

MARIE (*couvá*)
Proboha, sire! Já chci zpátky, pusťte!
MORTIMER Ať padne kdo chce, já tě zachráním!
Zachráním, chci to, ale přísahám
při živém Bohu — pak tě budu mít!
MARIE Jaká to slova musím slyšet! Sire!
Má vám být svatá alespoň má bolest,
můj život, když už ne má koruna!
MORTIMER (*přitiskne ji prudce k sobě*)
Ach, nejsi bez citu! A z chladnosti
nikdy tě přece nevinila pověst!
Tebe se umí prosba lásky tknout,
tys dala štěstí pěvci Rizziovi
a Bothwell také směl tě obejmout!
MARIE Smělče!
MORTIMER A přec byl jen tvým tyranem!
Třásla ses před ním, žes ho milovala!
Jestli tě tedy získává jen děs,
při bohu pekel —!
MARIE Pusťte! Šílíte?
MORTIMER — budeš se chvít i přede mnou, to věž!

KENNEDYOVÁ *(chvatně vběhne)*
Jdou sem! Jdou sem! A plno ozbrojenců
po celém sadě!

MORTIMER *(divoce sáhne k meči)*

Já tě ubráním!

MARIE Zachraň mě, Hanno! Chraň mě před ním, Hanno!
— Kam se má hrůza jenom uchýlí?
Kterému světci stanout pod ochranou?
Tam čeká vražda, tady násilí!
(Prchá k hradu, Kennedyová za ní.)

7. výstup

MORTIMER. PAULET a DRURY přibíhají zděšení. Scénou
přeběhne hradní čelad.

PAULET Zavřete brány! Rychle zvednout most!
MORTIMER Proč? Co se stalo? Co je?
PAULET *(bez dechu)* Královna!
MORTIMER Královna! Ale která?
PAULET Anglická!
Zavraždili ji na silnici k městu!
(Odkvapí do hradu).

8. výstup

MORTIMER, vzápětí OKELLY

MORTIMER Nezešílel jsem? Neběžel tu někdo
s křikem, že zavraždili královnu?

OKELLY *(vpadne bez dechu)*

Prchnětel Rychle! Vše je ztraceno!

MORTIMER Co ztraceno?

OKELLY Nač ještě otázky?

Prchejte!

MORTIMER Tak co je?

OKELLY Sauvage, ten blázen,
to přece provedl!

MORTIMER Tak je to pravda?

OKELLY Arciže pravda! Zachraňte se!

MORTIMER Mrtva!

A nyní na trůn vstoupí Marie!

OKELLY Mrtva! Kdo říkal?

MORTIMER Snad vy sám!

OKELLY Ne, žije!

Chybil se dýkou, zachytil jen plášť
a Shrewsbury mu vytrhl zbraň z ruky.

MORTIMER Tak ona žije?!

OKELLY Žije, na smrt nám!

Už obstupují park!

MORTIMER Kdože to proved?

OKELLY Říkám, ten Barnabita z Toulonu!
Chtěl sáhnout po tom, co je nejkratší!
Odvážným činem osvobodit církev
a sobě dobýt palmy mučedníka.
Jen knězi prozradil svůj úmysl.

MORTIMER *(po dlouhém odmlčení)*
Ó nešťastná! Jak zběsile tě štve
tvůj chmurný osud! Nyní — nyní zemřeš,
už sám tvůj anděl přeje tvému pádu.
OKELLY Kam prchnete? Já k lesům na sever.
MORTIMER Jen utíkejte, provázej vás Bůh!
Já ještě zkusím štěstí obojaké.
Buďto ji zachráním, či zemřu také.
(Rozejdou se, každý jinou stranou)

ČTVRTÉ DĚJSTVÍ

Siň

1. výstup

LEICESTER, KENT, BURLEIGH a DAVISON.

BURLEIGH *(vchází s Davisonem)*
Hned sepíše se rozkaz k popravě,
opatří pečeti — až bude hotov,
královně dá se ihned k podpisu.
Jděte! A rychle, nelze ztrácet čas.
DAVISON Stane se. *(Odejde)*

2. výstup

PŘEDEŠLÍ bez Davisona. Hrabě AUBESPINE.

AUBESPINE Mylord, mé srdce sdílí
odůvodněnou radost vaší země.
Buď chvála nebesům, že zachránila
královskou hlavu před pokusem vraždy!
BURLEIGH Buď Bohu dík, že zlobu nepřátel
obrátil v hanbu!

AUBESPINE Zatratíž jej Bůh,
původce toho proklatého činul
BURLEIGH Jak původce, tak také jeho strůjce.
AUBESPINE (*Kentovi*) Smím prosit pana lorda maršála,
aby mě uved k její výsosti?
BURLEIGH Jenom pan hrabě at se nenamáhá.
AUBESPINE (*důstojně*)
Vím, co mi činit, lorde.
BURLEIGH Co vám činit?
Opustit ostrov — a co nejrychleji.
AUBESPINE (*couvne údivem*)
Jak? Co to je?
BURLEIGH Posvátnost úřadu
vás chrání pro dnešek — však zítra ne.
AUBESPINE A jaký je můj zločin?
BURLEIGH Dát mu jméno,
pak nebylo by pro něj odpuštění.
AUBESPINE Jak doufám, lorde, právo vyslanců —
BURLEIGH — nechrání — velezrádce!
LEICESTER a KENT Ach! Co to?
AUBESPINE Mylorde, považte —
BURLEIGH Byl nalezen
u vraha pas, jež vy jste vystavil.
KENT Ach, je to možné?
AUBESPINE Píši mnoho pasů,
nemohu lidem vidět do duše.
BURLEIGH Ve vašem domě vrah se zpovídal.
AUBESPINE V můj dům smí každý —
BURLEIGH Z našich nepřátel.
AUBESPINE Vyšetřování žádám!
BURLEIGH Bojte se ho!
AUBESPINE Ve mně je pohaněn můj panovník,
on zpřetrhá to čerstvé spojenectví.

BURLEIGH Ten svazek přetrhla již královna. —
Mylorde z Kentu! Máte za úkol
hraběte odvést bez úhony na loď.
Vzrušené davy vnikly v jeho dům
— a nalezly tam celou zbrojnici!
Hrozí mu smrtí, jak se objeví;
skryjte ho zatím, než hněv opadne —
Za jeho život ručíte svou hlavou!
(*Kent s Aubespinem odejdou*)

3. výstup

LEICESTER a BURLEIGH

LEICESTER Sám tedy nyní rozplétáte svazek,
jež, nikým nezván, jste tak pilně snoval.
BURLEIGH Můj cíl byl dobrý — Bůh si přeje jinak.
Štasten, kdo nespáchal nic horšího.
LEICESTER Je známa Cecilova tajuplnost,
když může lovit hříchy proti státu.
Teď je váš čas! Karyatida říše,
jež celou zemi nesé na ramenou.
BURLEIGH Ve vás, mylorde, uznávám však mistra.
Triumf, jež sklízí vaše výřečnost,
je pro tu mou, žel, navždy nedostupný.
LEICESTER Co těmi slovy, lorde, míníte?
BURLEIGH Za mými zády jste to přece vy
dovedl zlákat její veličenstvo
do Fotheringhay.
LEICESTER Za vašimi zády!
Kdy se mé činy bály vaší tváře?

BURLEIGH Zchytralý plán! A chytře zahrocený!
 Jen žel, až příliš, takže hrot se zlomil.
 LEICESTER Vy ničemný! Půjdete se mnou! Hned!
 A před královnou se mi zodpovíte!
 BURLEIGH Stihnete mě tam — Pozor, mylorde,
 ať výřečnost vám potom neselže!
 (*Odejde*)

4. výstup

LEICESTER *sám, pak* MORTIMER.

LEICESTER Jsem odhalen! Jsem prohlédnut! Och Bože!
 Jak provinile budu před ní stát!
 Jak proradná se bude zdát má rada,
 má námaha, ji dostat na ten hrad!
 Vše vypadá teď jako promyšleno,
 ba i sám trpký zvrát té rozmluvy,
 triumfování sokyně a výsměch,
 ba i tu dýku, jež tak nenadále
 jak děsný osud se tam naskytl,
 jsem jistě vsunul v ruku vraha já!
 A nikde pro mne není záchraný!
 MORTIMER (*vejde, svrchovaně rozčilen a plaše se rozhlédne*)
 Vy, hrabě Leicestře? Sám? Jsme beze svědků?
 LEICESTER Pryč, nešťastníče! Co tu hledáte?
 MORTIMER Jsou na stopě, jak nám, tak vám! Teď pozor!
 LEICESTER Pryč odtud!
 MORTIMER Ví se, že u Aubespina
 se dála tajná schůzka —

LEICESTER Co mně po tom!
 MORTIMER Že na ní byl i vrah —
 LEICESTER Tot vaše věc!
 MORTIMER Tak přece slyšte.
 LEICESTER (*vztekle*) Jděte ke všem čertům!
 MORTIMER Nechcete slyšet. Jdu vás varovat,
 i vaše kroky prozrazeny —
 LEICESTER Cože!
 MORTIMER Lord Burleigh byl ve Fotheringhay hned,
 sotva se stal ten čin. A prohledal
 světnice královny a našel —
 LEICESTER Co?
 MORTIMER Začatý dopis, jež vám píše —
 LEICESTER Bědal!
 MORTIMER — a žádá vás, abyste plnil slib!
 Svou ruku vám v něm znova připovídá,
 té podobizny vzpomíná —
 LEICESTER Ó hrůza!
 MORTIMER Ten list si Burleigh vzal!
 LEICESTER Teď, teď jsem ztracen!
 (*Přechází zoufale komnatou*)
 MORTIMER Chopte se chvíle! Předejděte tomu!
 Na vás je nyní, zkuste, co váš vliv —
 co zmůže drzé čelo!
 LEICESTER (*náhle stane, zamyslí se*)
 Ano, zkusím.
 (*Jde ke dveřím, otevře je, zavolá*)
 Hej! Trabanti!
 (*Důstojníkovi, který vstoupil s ozbrojenci*)
 Zde toho velezrádce
 hned zatkněte a dobře mi ho střežte!
 Je odhaleno strašně spiknutí,
 já sám teď ohlásím to královně. (*Odejde*)

MORTIMER *(zprvu stojí ohromen údivem, ale záhy se vzchopí a hledí za Leicestrem s pohledem nejhlubšího opovržení)*

Cha, bídáku! — A já to zasloužím!
Proč já mu věřil? Přejde po mé hlavě
k své záchraně — však nikdy už ne k slávě.
— Tak jen se zachraň! Budu mlčet dál
a do své záhuby tě nezapletu.

Tvým přátelstvím bych mrtev pohrdal!
Měj si svůj život, jaký těší sketu.

(Důstojníku, který přistoupí a chce ho zatknout)

Co ty mi chceš, ty otroku, ty cháme?

My svobodní — se vysmíváme!

(Tasí dýku)

DŮSTOJNÍK Zbraň! Zbraň má v ruce — vezměte mu dýku!
MORTIMER *(brání se ozbrojencům, kteří se na něj vrhají)*

Bud' kletba vám, kdo zradili jste Boha

a zradili svou pravou královnu!

Kdo věrolomně jste se odvrátili

od obou Marií, té nebeské i světské,

zaprodali se neženskému zmetku —

DŮSTOJNÍK Rouhá se, slyšte! Na něj! Chopte se ho!

MORTIMER Má milovaná! Zachranitel tvůj

ne záchranu, jen mužný vzor ti dává.

— Maria Panno, za mne oroduj,

kež poznám, co je věčná sláva!

(Probodne se dýkou a klesne ozbrojencům do náručí)

Komnata královnina

5. výstup

ALŽBĚTA, s listem v ruce. BURLEIGH.

ALŽBĚTA A ved mě k ní! Tropil si ze mne smích!
Ten zrádce! Před svou milenku mě ved!
Byla kdy žena takhle ošálena?

BURLEIGH Nechápu jenom, jak moh dokázat,
jakými kouzly, jakou mocí, toho,
že takhle přelstil královninu chytrost!

ALŽBĚTA Umírám hanbou! Jak se asi směje!
Já myslela, že pokořím já ji,
zatím jsem byla terčem výsměchu!

BURLEIGH Vidíš, jak já ti vždycky věrně radil!

ALŽBĚTA Jsem trestána jen za svou pošetilost,
že vaší radě nebyla jsem věrna.
Ó, to mi ona krví zaplatí!

— Je sepsán ortel?

BURLEIGH Čeká připraven,
jaks poručila.

ALŽBĚTA Dobrá, nyní zemřel
On shlédne její pád a padne též.
V mém srdci pro něj není dále místa.
Jako byl příkladem mé slabosti,
tak přísnosti mé budiž pomníkem!
Ať odvedou ho do Toweru; a já
jmenuji peery, již ho budou soudit.

BURLEIGH Bude chtít k tobě, ospravedlnit se —
 ALŽBĚTA Nechci ho vidět! Nikdy! Nikdy víc!
 Dal jste už rozkaz, ať ho odmítnou,
 kdyby chtěl ke mně?

BURLEIGH Tento rozkaz dán!
 PÁŽE *(vejde)*
 Milosti! Mylord z Leicestrul

ALŽBĚTA Ohava!
 Nechci ho vidět. Jdi a řekni mu to,
 nechci ho vidět.

PÁŽE To se neodvážím
 lordovi říci. On by nevěřil.

ALŽBĚTA Tak jsem ho povznesla, že sluhové
 se před ním třesou víc než přede mnou!

BURLEIGH *(pážeti)* Že královna mu zakazuje vstoupit!
(Páže váhavě odchází)

ALŽBĚTA *(po chvílce)*
 A co když přece — Kdyby měl se čím
 ospravedlnit — kdyby to tak byla
 jen léčka, nastrojená Marií,
 aby mě rozeštvála s přítelem —?

BURLEIGH Královno, považ —

6. výstup

PŘEDESLÍ. LEICESTER.

LEICESTER *(násilím otevře dveře a vejde s panovačným
 výrazem)*

BURLEIGH Mylorde! Jste smělý,
 že vpadáte sem přes výslovný zákaz!

LEICESTER Vy, lorde, drzý, že mluvíte první!
(Pokročt pokorně k Alžbětě)
 Chci slyšet sám a se rtů královny —

ALŽBĚTA *(nehledíc na něj)*
 Jděte mi s očí, ničemný!

LEICESTER Z těch slov
 nemluví moje dobrá Alžběta,
 slyším v nich lorda, svého nepřítel.
 Tys jemu dala sluch — já žádám totéž.

ALŽBĚTA Mluvte si, jenom zvětšujte svou vinu!

LEICESTER Vy, lorde, jděte.

ALŽBĚTA *(Burleighovi)* Zůstaňte, já chci.

LEICESTER Proč mezi námi má být někdo třetí?
 Já trvám na tom, ať lord odejde!

ALŽBĚTA Vám věru sluší tato pyšná řeč!

LEICESTER Sluší mi, ano, neboť jsem ten šťastný,
 koho tvá přízeň zdvihla nade všechny.

ALŽBĚTA Nadarmo se mi chcete vlichotit.
(Burleighovi)
 Mylorde, ukažte mu list!

BURLEIGH Zde jest.

LEICESTER *(zběžně pohlédne na dopis, aniž změní výraz)*
 Tot písmo Stuartovny.

ALŽBĚTA Číst a mlčet!

LEICESTER *(dočte, klidně)*
 Zdání je proti mně; však já smím doufat,
 že podle zdání souzen nebudu.

ALŽBĚTA Snad popřete, že se Stuartovnou
 jste tajně srozuměn, že podobiznu
 jste od ní dostal, záchranu jí slíbil —?

LEICESTER Mé svědomí je klidné; uznávám,
 že píše pravdu.

ALŽBĚTA Nuže, nešťastníče!

BURLEIGH Sám se teď zatratil!
 LEICESTER Já pochybil,
 že tento krok jsem skrýval v tajnosti.
 Však úmysl byl poctivý, já hleděl
 jen prozkoumat a zničit sokyni.

ALŽBĚTA Žalostná vytáčka!
 BURLEIGH Jak? Lord má za to —
 LEICESTER Hru odvážnou jsem tady hrál a vím,
 že tento čin si mohl dovolit
 na tomto dvoře pouze hrabě Leicester.

BURLEIGH Proč jste jej zamlčel, když byl tak dobrý?
 LEICESTER Vy, lorde, mluvíte rád před činem.
 Váš způsob už je takový. Však můj
 je napřed jednat, potom hovořit.

BURLEIGH Teď mluvíte, že musíte.
 LEICESTER *(měří jej hrdě a posměšně pohledem)*
 A vy
 se holedbáte, že jste zachránil
 svou královnu a odkryl zradu. Chyba!
 Přes vaši bystrost byla Stuartovna
 dnes ještě volna — já v tom zabráním!

BURLEIGH Vy že jste —
 LEICESTER Já, mylorde. Královna
 důvěřovala Mortimerovi.
 Ba, došlo k tomu, že mu dala příkaz,
 ježž vykonat se zdráhal jeho strýc
 — a který platil lady Stuartovně. —
 Či není to tak?
*(Královna a Burleigh na sebe navzájem zara-
 ženě pohlédnou.)*

BURLEIGH Jak jste na to přišel?
 LEICESTER Není to tak? — Mylorde, kam jste dal
 svých tisíc očí, že jste neviděl,

jak tento Mortimer vás obelstil?
 Že je to papeženec, nástroj Guisů
 a stvůra Stuartovny? Smělý buřič,
 jenž přišel Stuartovnu vysvobodit,
 královnu zabít —

ALŽBĚTA *(ve svrchovaném úžase)* Mortimer?!
 LEICESTER Ba, on.

Ještě dnes chtěl ji z Fotheringhay unést,
 teď právě mi to řekl sám; já ihned
 dal jsem jej zatknout, a on v zoufalství,
 že plán mu ztroskotal, on prozrazen,
 zabil se vlastní rukou!

ALŽBĚTA Ó, jak já
 jsem klamána! Ten Mortimer!

BURLEIGH A nyní
 LEICESTER že se to stalo? Po rozmluvě s vámi?

BURLEIGH Ba, kvůli sobě velmi toho želim,
 že takto skončil. Ale slyšte strážce!
(Jde ke dveřím a volá. Důstojník stráže vstoupí.)
 Podejte zprávu její výsosti,
 jak skončil Mortimer.

DŮSTOJNÍK Já v předsíni
 měl právě stráž, když mylord znenadání
 otevřel dveře a nám poručil
 rytíře zatknout jako velezrádce.
 Ten, jen jsme vešli, upad v zuřivost
 a vrhal pusté kletby na královnu,
 tasil — a než jsme mohli zabránit,
 vrazil si dýku do prsou a mrtev
 skácel se k zemi —

LEICESTER Můžete zas jít.
 Královna, sire, ví, co chtěla vědět.
(Důstojník odejde.)

ALŽBĚTA Ó, jaká propast, jaké spuštění!
 BURLEIGH Ten Mortimer vám zemřel velmi vhod.
 ALŽBĚTA Já nevím, co mám říci. Věřím vám —
 i nevěřím. Hned myslím, že jste vinen,
 a zas, že nejste. Och, ta proklatá,
 mám všechno zlé jen od ní!

LEICESTER Musí zemřít.
 Teď hlasuji pro její smrt já sám.
 BURLEIGH (*královně*) Když mylord je tak horlivý a věrný,
 pověř ho tedy vykonáním trestu.
 LEICESTER Mne?
 BURLEIGH Vás. Tak jistě nejlíp odvrátíte
 podezření, jež na vás utkvělo.
 ALŽBĚTA (*hledíc upřeně na Leicesterera*)
 Mylord mi radí dobře. Budiž tak.
 LEICESTER Jen abych dokázal svou horlivost
 a královně dal zadostučinění,
 vzdávám se výhod svého postavení
 a ujmám se trudné povinnosti.
 ALŽBĚTA Lord Burleigh ať ji sdílí s vámi!
 (*Burleighovi*) Hledte,
 ať ortel hned je náležitě sepsán.
 (*Burleigh odejde. Zvenčt je slyšet hluk*)

7. výstup

Hrabě z KENTU k předešlým.

ALŽBĚTA Co je, mylorde z Kentu? Jaká vřava?
 KENT Lid, veličenstvo, obléhá tvůj palác.
 Domáhají se vidět královnu.

ALŽBĚTA Co chce můj lid?
 KENT Londýnem běží zvěst,
 že je tvůj život ohrožen a vrazi,
 papežem poslaní, že chodí městem.
 Dav tomu věří, kypí — uklidní se,
 jenom když padne hlava Stuartovny.
 Prý ještě dnes!

ALŽBĚTA Co? Mám být donucena?
 KENT Jsou odhodláni odejít až tehdy,
 bude-li ortel tebou podepsán.

8. výstup

PŘEDEŠLÍ. *Vchází BURLEIGH a DAVISON s listinou v ruce.*

ALŽBĚTA Co nesete?
 DAVISON (*vážně přistoupí*) Královna poručila —
 ALŽBĚTA Co je to?
 (*Chce uchopit listinu, ale trhne sebou mrazivým úlekem*)
 Bože!

BURLEIGH Vyslechni hlas lidu,
 toť boží hlas.
 ALŽBĚTA (*nerozhodně, bojujíc sama se sebou*)
 Ó lordi! Kdo mi poví,
 zda to, co ke mně doléhá, je hlas
 celého národa, hlas všeho lidstva!

9. výstup

SHREWSBURY *k předešlým.*

- SHREWSBURY *(vejde velmi rozčilen)*
Chtějí tě nutit, královno — buď pevná!
(Spaří Davisona s listinou v ruce)
Či už se stalo? Je to skutečnost?
- ALŽBĚTA Nutí mě, ano! Ach, můj Shrewsbury —
- SHREWSBURY Kdo tě smí nutit? Ty jsi panovnice,
teď musíš ukázat svůj majestát!
Poruč, ať zmlknou ony drsné hlasy,
jež mají smělost vůli královninu
chtít ohýbat a ovládat tvůj soud.
- BURLEIGH Souzeno bylo. Neběží zde o to,
rozsudek vynést, nýbrž vykonat.
- KENT *(jenž se při příchodu Shrewsburyho vzdálil,
opět se vrátí)*
Shluk lidu roste, davy nelze zkrotit.
- ALŽBĚTA *(Shrewsburymu)*
Teď vidíte, jak na mne naléhají!
- SHREWSBURY Jen odklad žádám. Nabud rovnováhy.
A vyčkej chvíle jasnějšího klidu.
- BURLEIGH *(prudce)*
Vyčkávej, váhej, otálej, až říše
v plamenech stane, až se nepřítelům
plán vraždy zdaří vskutku vykonat.
- SHREWSBURY Hlas práva nechci nyní pozvedat,
teď na to není kdy, v tom rozbouření
jej stejně neslyšíš. Jen jedno věz!
Nyní se chvěješ před Marií živou.
Ne, živé nemáš se co bát. Však mrtvé,

staté se boj! Neb ona vstane z hrobu
jako bůh pomsty, jak bohyně sváru
a bude pak tvou říší obcházet
a srdce tvého národa ti krást.
Teď nenávidí Brit tu obávanou,
pak, až jí nebude, ji bude mstít!
A strach, ten děsivý stín tyranů,
potáhne všude před tebou. Či hlava
je v bezpečí, když ta o hlava padne?

- ALŽBĚTA Ach, Shrewsbury! Zachránil jste mi život,
zachytil dýku, která měla vraždit —
Proč jste to dělal? Nechat jste ji měl,
byla by sváry naráz ukončila,
a já, již bez pochyb a bez viny,
bych ležela v své tiché kryptě! Ano,
jsem života i panování syta.
Musí-li padnout jedna z královen,
aby ta druhá žila — mohu já
být tou, jež uhne. Lid ať vyvolí.

BURLEIGH Teď není chvíle na změkčilé vzdechy,
je blaho lidu první povinností.
Shrewsbury dnes ti život zachránil,
já zachraňuji Anglii — toť víc!

- ALŽBĚTA Nechte mě samu. U lidí v té věci
nenajdu rady ani útěchy.
Tu při chci přednést soudci vyššímu.
Co řekne, udělám. — Mylordi, prosím!
(Davisonovi)

Vy, sire, zůstaňte mi nablízku.
*(Lordové odcházejí, jen Shrewsbury zůstane
ještě okamžik před královnou stát, významně na
ni hledí, pak i on pomalu, s výrazem nejhlubší
bolesti odchází)*

10. výstup

ALŽBĚTA *sama.*

ALŽBĚTA Kdy na svém trůně budu volně stát?!
Ó, není králem, kdo se musí líbit.
Jen ten jím jest, kdo při svém počínání
na souhlas lidí nemusí se ptát.
Bezbranná žena! Stále zakrývat
samými ctnostmi nahost svého práva
a věčnou skvrnu svého zrození,
již dědictvím mi vlastní otec dával
Darmo ji skrývám, nic se nemění,
stín bastarda vždy padá na královnu
a nepřátelé, co jich po světě,
na každém kroku proti Alžbětě
jak stálý přízrak staví Stuartovnu...
Dost! Jednou s tímhle musím skoncovat!
Proč mě jí osud ustavičně týrá?
Proč všude, kde mi naděje a víra
začíná vzházet, zasyčí ten had?
Proč každá cesta, křivá nebo rovná,
květ radosti přede mnou schovává?
Všechno, co zlého kdy mě potkává,
se jmenuje — Marie Stuartovna!
(Odmíká se)
Jak na mne hleděla! To pohrdání!
Och, bezmocná! Já vládnu lepší zbraní.
(Rychle pokročí ke stolu, chopí se pera)
Tak pro tebe jsem bastard? Nešťastnice!
Jen potud, pokud žiješ ty, ne více.

82

Mým Britům budiž volba usnadněna:
zemřeš — a já jsem ve cti narozena!
*(Rychle, rázně podepíše, pak upustí brk a
couvne se záchvěvem zděšení. Po malé chvilce
zazvoní)*

11. výstup

ALŽBĚTA. DAVISON.

ALŽBĚTA Ostatní lordi — kde jsou?
DAVISON Odešli,
snaží se dole uklidnit dav.
ALŽBĚTA Je dobře, sire. Můžete zas jít.
(Za Davisonem, když se obrátil k odchodu)
A tuto listinu — si zase vemte —
svěřuji vám ji.
DAVISON *(nahlédne do listiny a ulekne se)*
Královno! Tvé jméno!
Tys rozhodla?
ALŽBĚTA — Já měla podepsat —
já podepsala. Kousek papíru
nic nerozhodne. Jméno nezabíjí.
DAVISON Tvé jméno, královno, na tom to listě —
rozhodne o všem. Není Stuartovny,
jakmile tuto listinu dám z rukou.
ALŽBĚTA Tak, sire. Bůh vám do těch rukou vložil
veliký, těžký osud. Modlete se,
aby vás osvitil svou moudrostí. *(Chce odejít)*

83

DAVISON *(vskočí ji do cesty)*
 Ne, veličenstvo! Neodcházej dřív,
 dokud mi jasně nezjevíš svou vůli.

ALŽBĚTA To podle vlastní chytrosti —

DAVISON *(vpadne s úlekem)* Ó ne,
 ne podle mé! Chraň Bůh! Je poslušnost
 mou celou chytrostí. Tvým služebníkům
 nesmí být dáno něco rozhodovat.
 Svě mínění shrň do stručného slova:
 Co se má státi s tímto rozkazem?

ALŽBĚTA Sám jeho obsah už to povídá.

DAVISON Chceš tedy, ať je ihned vykonán?

ALŽBĚTA *(váhavě)*
 To neříkám, a bojím se to myslet.

DAVISON Chceš tedy, ať jej zatím uschovám?

ALŽBĚTA *(rychle)*
 Jen na svůj vrub! Ručíte za následky.

DAVISON Já? Svatý Bože! — Paní, mluv! Co chceš?

ALŽBĚTA *(netrpělivě)*
 Já chci, ať o té přeneblahé věci
 se dále nemluví. Ať konečně
 a navždycky mám pokoj.

DAVISON Pomni na mne!
 Nešetři slovem, jež mě poučí
 a jasně osvětlí mou povinnost —
*(Jde za ní jako úpěnlivý prosebník, ona se
 k němu obrátí zády; on zůstane zoufale stát, pak
 odhodlaně)*
 Vem si ten papír zpátky! Vem si jej!
 Pálí mě v rukou jako živý oheň.
 Nechtěj, ať já mám v této věci účast.

ALŽBĚTA Učiňte, co vám úřad ukládá!
(Odejde)

12. výstup

DAVISON, *hned poté* BURLEIGH.

DAVISON Nechá mě stát! A já jsem bezradný —
 s tím strašným listem — Co já učiním?
(Burleighovi, jenž chvatně vejde)
 Mylord! Bohudík, že přicházíte!

BURLEIGH Co je vám, sire? Vzchopte se! — Co ortel?
 Královna volala —

DAVISON A odešla
 s velikým hněvem. Radte! Pomozte mi!
 Vytrhněte mne z pekla nejistoty!
 Tady je ortel — už je podepsán.

BURLEIGH *(prudec)*
 Ano? Tak rychle! Sem s ním!

DAVISON Ne.
 A proč?

BURLEIGH Ona svou vůli doposud mi jasně —

DAVISON Co, jasně? Vždyť jej podepsala. Sem s ním!

BURLEIGH Mám jej dát vykonat — či vlastně nemám —
 Ach, Bože, vím já, co mám učinit?

BURLEIGH Jste blázen — či vám přskočilo — Sem s ním!
(Vytrhne mu listinu a odkvapí)

DAVISON *(spěchá za ním)*
 Co děláte? Kam jdete? Zničíte mne!

PÁTÉ DĚJSTVÍ

Komnata ve Fotheringhay jako v I. dějství

I. výstup

HANNA KENNEDYOVÁ, *smutečně oděna, s očima uplakánými a s velkou, ale němou bolestí, zapečetuje balíčky a dopisy. Chvillemi žalem přeruší práci a tiše se modlí. — Vějdou PAULET a DRURY, rovněž černě oděni; za nimi množství sluhů, nesoucích zlaté a stříbrné nádoby, zrcadla, obrazy a jiné drahocenné věci, které skládají do pozadí komnaty. PAULET podá chůvě skřítku na klenoty a listinu a posunkem jí naznačuje, že je to soupis všech vrácených věcí. Při pohledu na všechno to bohatství propukne bolest chůvina nanovo, upadne v hluboký zármutek; všichni ostatní se zase mlčky vzdálí. — Vstoupí MELVIL.*

- KENNEDYOVÁ *(spatří jej a vzkřikne)*
Melvile! Vy? Ach, zas vás tedy vidím.
- MELVIL Jak bolestné a smutné setkání!
- KENNEDYOVÁ Bože! Vy jdete —
- MELVIL — se svou královnou
se naposled a navždy rozloučit.
- KENNEDYOVÁ Teď konečně, teď, kdy ji čeká smrt,
jí dopřejí se vidět se svými —

Melvile! Toho měli jsme se dožít
a probudit se v toto strašné ráno —!

- MELVIL Teď nesmíme druh druhá dojímat.
Co budu živ, mám dosti času k pláči
a víckrát úsměv nezjasní mi tvář.
Však dnes chci býti statečný. — A vy,
slibte mi též — že potlačíte žal —
at podepřem ji na poslední cestě!

KENNEDYOVÁ Melvile! Myslíte, že královna
má zapotřebí naší opory?

- MELVIL Přijala tedy ortel statečně?
Prý nebyla dost na něj připravena.

KENNEDYOVÁ To nebyla. A přec, ne před smrtí —
spíše se třásla před svým zachráncem.
Na dnešní noc nám slíbil Mortimer
svou pomoc k útěku. Tak mezi strachem
a doufáním, ve stálém kolísání,
zdali svou čest má tomu smělci svěřit,
královna vyčkávala úsvitu.

— A tu se v hradě strhl shon a my
slyšely rány jako kladivem
a myslely, že nás jdou vysvobodit.
Vtom otevrou se dveře — on sir Paulet,
přišel nám říci — že to tesaři
tam pod námi stavějí lešení!
(Odvrátí se v návalu bolesti)

- MELVIL Můj spravedlivý Bože! Řekněte,
jak snesla královna ten strašný zvrát?

KENNEDYOVÁ Jediný projev nářku nebo hrůzy
jí nezneuctil — Teprv když jí řekli
o mrzké proradnosti lorda Leicestera
a o neštěstí toho jinocha,
když viděla, jak starý rytíř Paulet

je zdrcen tím, co postihlo jej pro ni —
teprve to jí vynutilo slzy;
ne vlastní osud, nýbrž cizí žal.

MELVIL
KENNEDYOVÁ

A kde je teď?

Ztrávila zbytek noci
jen modlením a loučila se v listech
se svými přáteli a psala závět.
Teď na chvíli si chtěla odpočinout
a naposled se prospat.

MELVIL
KENNEDYOVÁ

Kdo je u ní?

Jen komorné a lékař Burgoyn.

2. výstup

MARKÉTA KURLOVÁ *k předešlým.*

KENNEDYOVÁ Chtěla jste něco? Lady už je vzhůru?

KURLOVÁ *(osuší si slzy)*

Už oblečena — Přála by si vás.

KENNEDYOVÁ *(má se k odchodu; Melvilovi, jenž chce s ní)*

Nechodte se mnou — až ji připravím.

(Odejde)

KURLOVÁ Melvil! Náš hofmistr!

MELVIL Ba, jsem to já.

KURLOVÁ Melvile! Jdete z Londýna — Co víte,
co povíte mi o mém — manželu —

MELVIL Bude prý puštěn na svobodu ihned —

KURLOVÁ — jakmile zemře naše královna!

Ten ničema, ten prahanebný zrádce!

To on je vrahem naší drahé lady,

prý jeho svědectví ji odsoudilo —

MELVIL Tak jest.

KURLOVÁ Na věky budiž zatracena
ta černá duše! Svědčil falešně —

MELVIL Mylady, probůh! Važte přece slova!

KURLOVÁ To mohu odpřísáhnout před soudem,
do očí mu to budu opakovat —
Umírá nevinně!

MELVIL Ó, dejž to Bůh!

3. výstup

BURGOYN *k PŘEDEŠLÝM. Poté HANNA KENNEDYOVÁ. Vzápětí
za ní DVĚ KOMORNÉ v černém. Sotva zhlédnou Melvila,
propuknou v pláč.*

BURGOYN *(spatří Melvila)*

Melvile!

MELVIL *(objímá ho)*

Burgoyne!

KENNEDYOVÁ *(přichází)*

MELVIL *(komorným)*

Ach! Kde a jak se spolu shledáváme!

Gertrudo! Rosamundo! Jste to vy?

4. výstup

PŘEDEŠLÍ. MARIE. *Je oděna bíle a slavnostně, na krku jí visí Agnus Dei, u pasu růženec, v ruce má kříž a ve vlasech čelenku; dlouhý černý závoj má shrnut zpátky. Když vejde, všichni přítomní se rozestoupí na obě strany a jeví známky svrchované bolesti.*
Melvil bezděčným pohybem klesne na kolena.

MARIE *(rozhlédne se s klidnou vznešeností kolem dokola)*

Proč naříkáte? A proč pláčete?

Těšte se se mnou, že se přiblížil
konec mých strastí, že mi spadnou pouta.

Když upadla jsem v ruce nepřátel
a snášela, co nedůstojno mne,
tenkrát bylo nade mnou proč plakat.

(Pokročí kousek dopředu)

Jak? Melvil zde? — Ne takto, sire! Vstaňte!

A povězte mi, rytíři, jak vám
se dařilo v té nepřátelské zemi
od chvíle, kdy nás mocí odloučili?
Často jsem o vás měla starosti.

MELVIL Mne tísnila jen bolest nad tebou
a že ti v ničem nejsem k užítku.

MARIE Můj Melvile! Do vaší věrné hrudi
ukládám vzkazy všem svým přátelům.

Že na všechny má závět pamatuje.
Třeba jsou chudé odkazy mé lásky,
ať nicméně je v úctě chovají.

(Obrátí se k ostatním)

Vám, Alix, Gertrudo a Rosamundo,
patří mé perly a mé oděvy —
má vaše mládí rádo nádheru.

Ty, Markéto, máš nejpřednější nárok
na štědrost mou a vděk; vždyť právě tebe
nechávám ze všech nejnešťastnější.

Že nechci se za vinu tvého muže
mstít na tobě, to ukáže má závět. —

Tebe, má věrná Hanno, nevbí
lesk drahých kovů ani kamení —
vezmi ten šátek! V trudných hodinách
jsem pro tebe jej sama vyšívala.

Tím šátkem též mi oči zavážeš,
až přijde čas — Tu službu poslední
chci přijmout pouze z rukou Hanniných.

Ó Melvile! To nesnesu!

KENNEDYOVÁ

MARIE

Teď pojdte!

Pojďte si všichni pro poslední sbohem.

(Podává ruce kolem sebe, všichni jeden po druhém padají na kolena a za hlasitého pláče jí libají ruce)

Buď sbohem, Alix — sbohem, Markéto —
dík, Burgoyne, za poctivé služby —
Tvá ústa žhnou, Gertrudo — Mnoho záští
jsem zakusila, ale lásky též!

Kéž najdeš, dítě, šlechtěného muže —
neboť tvé srdce touží po lásce —

Berto! Tys lepší stránku vyvolila:
být nevěstou věčného ženicha.

Ó nemeškej a vykonej své sliby,
jsou statky toho světa ošidné!

To vidíš na své královně. — Už dost!

Ach, sbohem, sbohem! Sbohem na věky!

(Rychle se od nich odvrátí; všichni odejdou až na Melvila)

5. výstup

MARIE. MELVIL.

MARIE Já všechno časné jsem zde urovnala,
žádnému z lidí nedlužím dál nic.

Jen jedno, Melvile, mé duši brání,
aby se mohla volně k nebi vznést.

MELVIL Zjev mi to, paní, ulehči své hrudi.

MARIE Záhy mám vkročit před věčného soudce
a nejsem dosud s Bohem smířena.
Kněze mé církve mi zde odpírají.

MELVIL Upokoj srdce. Víš, že nebi patří
upřímná touha jako skutek sám.

MARIE Melvile! Srdce, to si nestačí,
víra si žádá záruky už zde!
A církev pouze, velebná a svatá,
nám staví žebře do nebeských bran.
Ach, jak jsou šťastni ti, jež shromažďuje
dům Páně ke společným modlitbám!

Jen já jsem vyloučena z hostiny,
sem nepronikne požehnání nebes.

MELVIL Ba, pronikne! A je ti blízko! Věř
Všemohoucímu, že i suchá hůl
se v rukou víry může zazelenat!
A ten, jenž ze skal pramen vyvolal,
i v žaláři ti oltář uchystá
a tento kalich s vínem vezdejším
ti změní v kalich nebeského blaha.
(Uchopí kalich stojící na stole)

MARIE Melvile! Rozumím vám? Ano! Ano!

92

Není tu kněze, ani kostela,
svátosti též ne — Spasitel však pravil:
Kdežkolivěk by dva se shromáždili
ve jménu mém, tam s nimi jsem i já.
— Vám naposledy se tu vyzpovídám
a pak váš hlas kéž zvěstuje mi spásu.

MELVIL Jestli tvé srdce tě tak mocně pudí,
věz, královno, že na tvou útěchu
i zázrak může učiniti Bůh.

(Při těch slovech obnaží hlavu s malou tonsurou a zároveň jí na zlaté misce ukáže hostii)

Jsem kněz. — Abych tě mohl vyzpovídat
a na poslední cestu posílit,
sedmero svěcení jsem přijal rád
a přináším ti od svatého otce
tu hostii, již posvětil on sám.

MARIE Na samém prahu smrti, Bože můj,
dostává se mi takového štěstí —?
A vy, můj sluha někdejší, jste sluhou
samého Boha, jeho mluvčím! Vy —!
Jak poklekal jste kdysi před mnou,
tak nyní já teď klečím před vámi.
(Padne před ním na kolena)

MELVIL *(dělá nad ní zmanení kříže)*
Ve jménu Boha Otce, Syna, Ducha!
Královno Marie! Rci, zda své srdce
jsi zpytovala a zda slibuješ
před Bohem pravdy pravdivě se vyznat?

MARIE Bohu i tobě srdce otvírám.

MELVIL Rci, jaký hřích ti leží na svědomí
od poslední tvé svaté zpovědi?

MARIE Mé srdce bylo plno nenávisti

93

a pomstychtivost ve mně bouřila.
 Já hříšnice si přála odpuštění,
 a sama nedovedla odpouštět.

MELVIL Lituješ hříchu a jsi odhodlána
 odejít s této země smířena?

MARIE Tak, jako doufám, že se smíří Bůh.

MELVIL Z čeho tě srdce obviňuje dál?

MARIE Ne záštím jen, víc ještě hříšnou láskou
 jsem urážela věčnou dobrotivost.
 Marnivé moje srdce lnulo k muži,
 jenž proradně mne opustil a zklamal.

MELVIL Lituješ toho a chceš obrátit
 od marné modly svoje srdce k Bohu?

MARIE Toto byl vskutku nejtěžší můj boj;
 poslední pouto pozemské však padlo.

MELVIL A jaký hřích máš ještě na svědomí?

MARIE Krvavou vinu, stokrát zpovídanou —
 a vrací se mi v celé hrůze zas
 i v této chvíli — jak po všechem čas.
 Já dala zabít svého muže, krále,
 a za svůdce a vraha jsem se vdala.
 Kolika tresty jsem se za to kála,
 ale ten červ mi v duši hryže dále.

MELVIL Z ničeho víc tě srdce neviní,
 z čeho ses možná ještě nevyznala?

MARIE Víš nyní všechno, co mě tížilo.

MELVIL Pomni na blízkost Vševědoucího!
 A pomni trestů, jimiž kajících
 za neúplnou zpověď hrozí církev!

MARIE Kéž před Bohem tak obstátí bych směla,
 jak vědomě jsem nic ti nesmlčela!

MELVIL Jakže? Chceš Bohu zatajiti zločin,
 za který tě i lidé trestají?

Umíráš časně za tento svůj čin —
 chceš za něj umřít ještě smrtí věčnou?

MARIE Jsem připravena vejít na věčnost;
 však opakuji: vyznala jsem vše.

MELVIL Uvaž to dobře! Srdce rádo klame.
 Snad neřekla jsi s tajným obmyslem
 to slovo, které zakládá tvou vinu —
 ač vůlí bylas činu účastna.

MARIE Já vyzývala všechny panovníky,
 ať zachrání mě z nedůstojných pout.
 Však nikdy činem ani úmyslem
 jsem nesáhla na život sokyně!

MELVIL Pak písaři tví svědčí falešně?

MARIE Jest, jak jsem řekla. Jejich svědectví
 ať soudí Bůh!

MELVIL Tak půjdeš k popravišti,
 jsouc přesvědčena o své nevině?

MARIE Bůh dává mi tou smrtí bez viny
 odpykat onu dávnou těžkou vinu.

MELVIL *(žehnaje jí)*
 Pak tedy jdi a odpykej ji smrtí!
 Já pak ti z moci, jež mi propůjčena,
 ve jménu Božím dávám rozhřešení.
 Staniž se tobě, jak jsi uvěřila!
(Podá jí hostii)
 Zde vezmi Tělo, jež se za tě dává!
(Uchopí kalich se stolu, posvěti jej tichou modlitbou, pak jí jej podá. Ona se jej zdráhá přimnout a posunkem ruky jej odmítá.)
 Zde vezmi Krev, jež vylévá se za nás!
 Vezmi! Tu milost dává tobě papež.
 Má se ti státi v okamžiku smrti
 nejvyšší právo králů — právo kněžské.

(Ona přijme kalich)

A tak, jak nyní ve svém lidském těle
tajemně se svým Bohem spojena,
tak záhy v říši věčné blaženosti,
kde není hříchu, pláče ani bolu,
budete v slávě sjednoceni spolu,
ty s Bohem, od věčnosti do věčnosti.

(Postaví kalich. Marie zůstane klečet ve zbožném mlčení. Zvenčí je slyšet šramot a kroky. Melvil si rychle zakryje hlavu, vyhlédne ze dveří a vrátí se.)

Nyní se připrav, přichází tvá chvíle.

6. výstup

PŘEDEŠLÍ. *Vejdou BURLEIGH, LEICESTER a PAULET. Leicester zůstane stát v pozadí, s očima sklopenýma. Burleigh, jenž pozoruje jeho chování, stoupne si mezi něj a královnu.*

BURLEIGH Jdu uposlechnout, lady Stuartovno,
posledních vašich přání.

MARIE Dík, mylordel

Uvedla jsem je všechna v závěti.

Jen prosím, at je věrně splněna.

PAULET Spolehněte se.

MARIE At mí služebníci
smí bez újmy se vrátit do Skotska
či do Francie, kam kdo bude chtít.

BURLEIGH Bud, jak si přejete.

MARIE A nemůže-li
mé tělo ležet v posvěcené zemi,

pak dovolte, at tento věrný sluha
smí moje srdce odvézt do Francie.
At je, kde vždycky bylo!

BURLEIGH Stane se.

Dál nemáte —

MARIE Královně anglické
vyřidte pozdrav ode mne. A vzkaz,

že svoji smrt jí z duše odpouštím

a včerejšího svého unáhlení

že lituji — — Vy, sire Paulete!

Vám bezděky jsem těžce ublížila,

vzala vám v stáří oporu — Smím doufat,

že nebudete moji památku

mít v nenávisti — ?

PAULET *(podá jí ruku)* Boží mír bud s vámi!

7. výstup

PŘEDEŠLÍ. *HANNA KENNEDYOVÁ i ostatní DÁMY královniny vstupují se známkami bolestné hrůzy. Za nimi jde ŠERIF s bílou holí a ještě dále otevřenými dveřmi je vidět ozbrojence.*

MARIE Co je ti, Hanno? Pravda, už je čas.

(Brání se jemně svým služebným, již se na ni zoufale věší; Melvilovi)

Vy, hofmistře a moje věrná Hanna

mě provodíte na poslední cestě.

— Mylordel, prosím o to dobrodiní!

BURLEIGH Tam na lešení nesmí žádná žena
vás doprovázet — Její křik a pláč —

MARIE Nebude plakat! Já vám za to ručím!

V své náruči mě na svět přinesla,
ať dovede mě za ruku i k smrti.

PAULET *(Burleighovi)*
Mylorde, svolte!

BURLEIGH Budiž.

MARIE Teď už nemám

na světě nic —

(Vezme klíč a políbí jej)

Můj sladký Spasiteli!

(Obrátí se, hotova jít; v tom okamžiku zavadí pohledem o hraběte Leicestra, jenž při jejím zvolání bezděčně vzhlédl. — Při tomto pohledu se Marie zachvěje, kolena se jí podlomí, užuž klesá; hrabě Leicester ji zachytí do náruče. Ona na něj chvíli vážně a mlčky hledí — Leicester její pohled nevydrží — a konečně promluví)

Tak, hrabě Leicestře, plňte svůj slib.

Ve vašich pažích odtud odcházím.

(Nebá Leicestra, který tu stojí zdrcen, a mluví dál lichotným, mírným hlasem)

Já vedle vás a v teple vaší lásky
chtěla se znova těšit ze života.

Teď, Leicestře, smím se přiznat beze studu
k své slabosti — neb už je překonána.

Sbohem. A můžete-li, buďte šťasten!

Směl jste se kořit dvěma královnám.

Budiž vám dáno, co jste volil sám

a zachovejte věrnost Alžbětě!

— Teď vskutku nic už nemám na světě...

(Odejde, šerif před ní, Melvil s chůvou po jejím boku. Za nimi vycházejí Burleigh s Pauletem, ostatní hledí s žalem za ní, až se jim ztratí s očí; pak se vytratí obojími postranními dveřmi.)

8. výstup

LEICESTER *osamí.*

LEICESTER Já žiju dál! Já mohu ještě žít!

Kdy tato střecha nade mnou se zřítí?

Ona si jde pro mučednický věnec —

a já zde sám jak bídný zavrženec!

— Ne, slabochu! Nech zženštilého lkání

a stiskni rty, tak jak jsi srdce stisk.

Nechceš-li přijít o své hanby zisk,

pak musíš vytrvat až do skonání!

Soucíte, zmlkni! Oči, buďte led!

Jdu. Chci ji vidět — vzdychnout naposled.

(Vykročí odhodlaně ke dveřím, jimiž prošla Marie, avšak v polou cesty se zastaví)

Nemohu! Jaký děs to na mne pad!

Já nemohu ji vidět umírat!

Nemohu, ne — — Slyš, co to bylo nyní?

Už jsou tam dole, tam v té černé síni —

Teď hlasy — Pryč! Pryč! — Nemohu se hnout! —

Ještě hlas — To ji děkan napomíná —

Přerušila ho — Slyšíš? Teď se modlí —

slyším ji — Zas — — — To ticho! — Jaké
ticho!...

(Okamžik zůstane stát, ztrnulý úzkostí, vypíná se, jako by byl natahován na skřípec — náhle s prudkým škubnutím se zlomí a pomalu klesá v mdlobě; zároveň kdesi zdola propukne temná vřava mnoha hlasů, jež dlouho doznívá.)

Královnina komnata ve Westminsteru

9. výstup

ALŽBĚTA *vejde postranními dveřmi, její chůze i posunky vyjadřují nejvyšší nepokoj*

ALŽBĚTA A stále nikdo — Žádné poselství —
Kdy bude večer? To mám na tom skřípci
vypustit duši? — Stalo se? Či ne —?
Neukáže se Leicester — ani Burleigh —
Nejsou-li v Londýně — pak se to stalo!
Šíp vypuštěn, už letí, zasáhne,
už zasáh; ani za celou svou říši
jej teď už nezadržím. — Kdo to jde?

10. výstup

ALŽBĚTA. PÁŽE.

ALŽBĚTA Vracíš se sám — Kdes nechal oba lordy?

PÁŽE Lord Leicester a lord strážce pokladu —

ALŽBĚTA *(napjata)*

Kde jsou?

PÁŽE V Londýně nejsou.

ALŽBĚTA Ne? A kde?

100

PÁŽE Za úsvitu prý oba vyjeli
s tajemným spěchem — nikdo neví kam.

ALŽBĚTA *(vychyne jásavě)*

Jsem královna! Královna anglická!

(Přechází rozčileně sem a tam)

Jdi! Zavolej mi — Nechod, ne — Je mrtva!

Teď konečně mám na světě dost místa!

— Ještě tu stojíš? — Jdi! Můj sekretář —

pan Davison — at bez prodlení přijde!

(Páže odejde)

11. výstup

ALŽBĚTA. *Hrabě* SHREWSBURY.

ALŽBĚTA Budte mi vítán, lorde! S čím jste přišel?

A že tak pozdě? Jistě velká věc —

SHREWSBURY Mám starost o tvé dobré jméno, paní.

A ta mě ráno hnala do Toweru,

kde Kurl a Nau, písaři Mariini,

jsou vězněni. Já ještě jednou chtěl

přezkoušet pravdu jejich svědectví.

— Och, Bože můj! To byla podívaná!

Zježené vlasy, oči šlence,

tam na palandě ležel ten Skot Kurl —

Sotva mě poznal, vrhl se mi k nohám,

proboha prosil, co je s královnou.

Když po pravdě jsem na to odpověděl

a dodal, že ji jeho svědectví

vydalo na smrt, vyskočil jak divý,

zběsile napad svého spoluvězně

a smýkal jím vší silou zoufalce.

101

Pak obrátil svůj vztek sám na sebe,
bušil se do prsou a proklínal
sebe i druhá, až mne mrazilo.
Že svědčil křivě — listy Babingtonovi,
jež odpřisáhl jako pravdivé,
že prý jsou falešné, že jinak psal,
než jak mu diktovala královna —
ničema Nau že prý ho k tomu svedl.
ALŽBĚTA Sám jste tu řekl, že byl beze smyslů.
A slova zuřivce či šilence
nic neříkají.

SHREWSBURY Samo šilenství
však povídá tím víc! Ó královno,
zapřisahám tě, nepřeháhl se,
poruč, ať vše se znova vyšetří!
ALŽBĚTA Že vy to chcete, hrabě — udělám to.
Ať nezůstane stínu podezření
na našem jméně, na královské cti.

12. výstup

PŘEDEŠLÍ. DAVISON.

ALŽBĚTA Kde je ten ortel, sire, jež jsem včera
vám svěřila?
DAVISON (*s úžasem*) Ten ortel?
ALŽBĚTA Co jsem včera
vám dala uschovat —
DAVISON Mně uschovat?
ALŽBĚTA Lid na mne naléhal, ať podepíšu.
Já z donucení poslechla. A list

jsem dala vám. Tím získala jsem čas.
Teď mi jej vraťte.

SHREWSBURY Sire! Vše je jinak,
vyšetřování bude obnoveno!
ALŽBĚTA Tak nerozmýšlejte se! Kde je list?
DAVISON (*upadne ze ztrnutí v zoufalství*)
Je konec! Běda! Já jsem synem smrti!
ALŽBĚTA (*prudce vpadne*)
Nechci se, sire, domýšlet —
DAVISON Jásem ztracen!
Já — už jej nemám.
ALŽBĚTA Jakže?!
SHREWSBURY Nebesa!
DAVISON Je v rukou lorda Burleigha — hned včera.
ALŽBĚTA Nešťastný! Takhle jste mne poslechl?
Neřekla jsem vám, abyste jej schoval?
DAVISON Ne, veličenstvo — tos mi neřekla.
ALŽBĚTA Chceš, bídáku, mě obviňovat ze lži?
Kdy jsem ti řekla, abys jej dal jemu?
DAVISON Ne v určitých a jasných slovech — ale —
ALŽBĚTA Ničemo! Ty si troufáš vykládat
má slova po svém? Vkládat do nich sám
své krvelačné choutky? — Běda tobě,
vzejde-li z té tvé chyby neštěstí!
Svým životem ji potom zaplatíš!
— Vidíte, Shrewsbury, jak mého jména
se zneužívá.

SHREWSBURY Vidím — Ach, můj Bože!
ALŽBĚTA Co říkáte?
SHREWSBURY Učinil-li to squire
bez tvého vědomí a na svůj vrub,
musí být pohnán před soud peerů za to,
že tvoje jméno navždy zneuctil.

13. výstup

PŘEDEŠLÍ. BURLEIGH, *nakonec* KENT

- BURLEIGH (*poklekne před královnou*)
Kéž dlouho panuje má královna
a kéž tví všichni nepřátelé skončí
jak tato Stuartovna.
(*Shrewsbury si zahalt tvář, Davison zoufale
zalomí rukama*)
- ALŽBĚTA Mluvte! Lorde!
Dostal jste příkaz k popravě z mých rukou?
Ano či ne?
- BURLEIGH Ne, paní, já jej přijal
od Davisona.
- ALŽBĚTA A dal vám ho mým jménem?
- BURLEIGH Tvým nikoliv —
- ALŽBĚTA A vykonal jste jej,
aniž jste znal mou vůli? — Za ten čin
vám zakazuji vstoupit před mou tvář.
(*Davisonovi*)
Přísnější soud však bude čekat vás.
— Teď odvedte ho do Toweru! Já chci,
ať Davison je obžalován na smrt!
— Můj vzácný Talbot! Vy jediný
z celé mé rady jste muž spravedlivý.
Budte mi nadál přítelem a rádcem —
- SHREWSBURY Nevyháněj své věrné přátele
a netrestej je žalářem, že za tě
jednali tak, jak nyní za tě mlčí.
— A mně pak dovol, mocná královno,

abych tu pečeť, již jsem věrně střehl
po dvanáct let, směl tobě nyní vrátit.

ALŽBĚTA (*zaražena*)
Ne, Shrewsbury, teď ne! Teď nesmíte
mě opouštět, když —

SHREWSBURY Promiň, jsem už stár,
a tato přímá ruka příliš tuhá,
tvé nové činy aby pečetila.

ALŽBĚTA Odchází ten, kdo zachránil mi život?

SHREWSBURY Málo jsem učinil. Tvou lepší část
jsem nezachránil. Žij a panuj šťastně!
(*Odejde*)

ALŽBĚTA (*hraběti Kentovi, jenž právě vchází*)
Lord Leicester ať se ohlásí!

KENT Lord Leicester
se omlouvá. Již odplul do Francie.

(*Královna se opanuje a stojí s výrazem ledového klidu. Opona padá.*)

<i>Spisovatel</i>	Friedrich Schiller
<i>Název díla</i>	Marie Stuartovna
<i>Přeložil</i>	z němčiny zkráceně Václav Renč
<i>Název pův. vydání</i>	Maria Stuart
<i>Nakl. pův. vydání</i>	Bibliographisches Institut, Leipzig
<i>Obálka a typografická úprava</i>	Stanislav Kohout
<i>Vydal</i>	Otakar Růžička, Praha
<i>Roku</i>	1944
<i>Vytiskla</i>	Politika Praha, písmem Fournier
<i>Vydání</i>	I.
<i>Cena</i>	brož. 45 K